

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Kočí

Právo obchodních korporací na vlně digitalizace

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 11. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 131.558 znaků včetně mezer.

Jan Kočí
Diplomant

V Praze dne 7. 11. 2022

Na tomto místě bych rád poděkoval panu JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D. za cenné rady při zpracování této práce. Dále chci poděkovat své rodině a přítelkyni Kateřině za podporu během celého mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1. Elektronická identifikace	9
1.1. Prostředek elektronické identifikace	12
1.2. Systém elektronické identifikace.....	14
1.3. Pohled do budoucnosti elektronické identifikace.....	18
2. Digitalizace notářů ve světle vzniku společnosti s ručením omezeným.....	24
2.1. Notářský zápis v elektronické podobě.....	25
2.2. Rozdíly elektronického a listinného notářského zápisu	28
2.3. Elektronický notářský zápis o právním jednání	32
2.3.1. Ověření totožnosti online	32
2.3.2. Postup identifikace a autentizace	34
2.3.3. Autorizace a její rizika	35
2.4. Sběrka dokumentů.....	38
2.5. Shrnutí digitalizace notářství	39
3. Vznik společnosti s ručením omezeným online.....	41
3.1. Problematické části právní úpravy	42
3.1.1. Živnostenské oprávnění.....	44
3.1.2. Vkladová povinnost.....	46
3.2. Existuje řešení?.....	51
3.2.1. Rozbor problému.....	51
3.2.2. Řešení	58
Závěr.....	61
Seznam použitých zkratk.....	64
Seznam použitých zdrojů	66
Abstrakt	74

Úvod

Digitalizace. Všudypřítomný trend, který „využívá digitální technologie ke změně obchodních modelů a přináší nové zisky a příležitosti; je to proces přechodu na digitální podnikání.“¹ S jejími prvky se každodenně setkává každý občan Evropské unie, někdy i možná v situacích, aniž by o tom vůbec věděl. Vzestup tohoto fenoménu a jeho zařazení do běžných součástí života zřetelně souvisí nejen s požadavky zrychlení, zefektivnění a automatizace procesů, ale také velmi turbulentním vývojem v oblasti cloud computing, AI nebo Internet of Things.²

Vzhledem k velké evoluci v této oblasti za poslední dekádu musí poměrně rychle reagovat i zákonodárce, a to hned na dvou polích. Zaprvé je třeba regulovat tu sféru právních vztahů, jež mají v důsledku zmíněného vývoje nedostatek právních pravidel a které je z nejrůznějších důvodů žádoucí kodifikovat. Zadruhé tuto evoluci reflektovat a využít ji ve prospěch všech osob kupříkladu zdigitalizováním státní správy a jejích činností. V době relativně nedávné se tak již legislativnímu zakotvení digitalizace nevyhnulo ani dosud poměrně konzervativní obchodní právo.

Pravděpodobně největší novinkou, kterou jsme v tomto směru mohli zaznamenat, je poskytnutí možnosti založení společnosti s ručením omezeným online. Novela notářského řádu, jež tuto změnu přinesla, rezonovala poměrně dlouhou dobu v kruzích odborné³ i laické veřejnosti.⁴ Nicméně, přes vysoká očekávání byl zájem o notářské online služby v této agendě zprvu velice vlažný, když po více než jednom měsíci užívání tohoto systému bylo online způsobem založeno pouze 25 společností. Zároveň však bylo z těchto jednotlivých případů zřejmé, jak obrovský potenciál nejen pro obchodní právo v digitalizaci dřímá.⁵

Digitalizace práva obchodních korporací je potom zřetelná také po vzniku korporace, neboť digitální technologie jsou v současné době běžně využívány též během

¹ Gartner. *Gartner Glossary*. [online]. 2022 [cit. 18.10.2022].

² PRAUSE, J. Digitization vs digitalization [online]. In: *sap.com*. 2022 [cit. 18.10.2022].

³ Srov. např. WEINHOLD LEGAL. Novela zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). *Legal Update*, 2021, č. 6.

⁴ Srov. např. PRAVEC, J. Firmu už jde založit z domova, stačí na to hodina u počítače. [online]. In: *ekonom.cz*. 2021 [cit. 18.10.2022].

⁵ KLEIN, Š. Elektronizace notářství v praxi. *Právní rádce*. 2021, č. 12, s. 28-29.

jejich trvání. Skvělým příkladem mohou být zasedání valných hromad či kolektivních statutárních orgánů konaná prostřednictvím příslušného softwaru přes internet. Autor práce se však rozhodl držet právě té části digitalizace v obchodním právu, která má za následek možnost vzniku společnosti s ručením omezeným online. Nutno dodat, že mnoho poznatků a myšlenek, které se autor snažil v práci vylíčit, lze využít i na leckterá další témata, jež digitalizace v právu obchodních korporací nabízí.

Hlavním cílem práce tedy bude provést čtenáře právní úpravou procesu vzniku společnosti online, zejména potom těmi částmi, které se ve světle přechodu do digitálního prostředí změnily. Dalším cílem je odpovědět na otázku, zda je možné, aby jakákoliv společnost s ručením omezeným vznikla online způsobem již během jediného videohovoru s notářem, a případně přinést řešení nalezených překážek.

K naplnění cílů práce je nutné zabývat se primárně třemi právními oblastmi, které se vznikem společnosti s ručením omezeným online velmi úzce souvisí – elektronickou identifikací, notářským řádem a zákonem o obchodních korporacích. Byť si autor práce uvědomuje, že především oblast elektronické identifikace by svým rozsahem mohla vystačit na samostatnou práci, považuje alespoň zběžné uvedení do problematiky tohoto poměrně širokého tématu za naprosto klíčové. Právě elektronická identifikace je totiž bránou do digitálního světa pro ty služby, činnosti a jednání, v nichž je ověření identity nutné. Byť si to možná zprvu neuvědomujeme, obchodní korporace jsou nepochybně postaveny na neustálém ověřování identity osob jednajících uvnitř korporace a též i navenek.⁶ Jestliže jsme se tedy snažili o digitalizaci práva obchodních korporací, elektronická identifikace byla zdaleka největší překážkou, kterou jsme museli překonat. Bez ní by jakákoliv digitalizace v tomto právním odvětví byla nemyslitelná.

Druhou oblastí, kterou se práce zaobírá, je novela notářského řádu. V souvislosti s ní bude autor řešit především umožnění sepsání notářského zápisu o právním jednání elektronicky, což je po elektronické identifikaci další zásadní novinkou, jež umožňuje založení společnosti s ručením omezeným plně online. Poznatky z této části však do jisté míry bude možné využít i pro elektronické notářské zápisy osvědčující právně významné skutečnosti, tedy ty, které notáři využívají např. při osvědčení usnesení valné hromady.

⁶ Viz např. § 167 odst. 2 ZOK nebo § 188 odst. 2 ZOK.

Nakonec se za účelem odpovědi na výše vytyčenou otázku bude práce věnovat požadavkům zákona o obchodních korporacích na vznik společnosti s ručením omezeným, přičemž malý exkurz provede také do právní úpravy živnostenského podnikání. V obou případech tomu tak bude především proto, abychom našli příčiny (ne)efektivity celého procesu od ustavení společnosti po její zápis do obchodního rejstříku a případně se pokusili o jejich vyřešení.

1. Elektronická identifikace

Identifikace osoby, jejíž český ekvivalent bychom do jisté míry našli ve slově ztotožnění, je stěžejní součástí každodenní činnosti celé společnosti, proto se bez ní neobejde ani drtivá většina právních oborů. Přívlaskem „elektronická“ zákonodárce zakotvuje využití identifikačních údajů v elektronické podobě. Jde o proces konaný online, při kterém dochází ke zjištění, o jakou osobu se jedná, a jeho výsledkem je získání a ověření její identity.⁷

S pojmem identita se můžeme setkat napříč mnoha různými vědními obory, kde má identita poměrně širokou škálu formulací, z toho důvodu zřejmě v českém právním řádu její legální definici nenalezneme. V odborné právní literatuře se o identitě hovoří zejména jako o souboru charakteristik a informací, které nezaměnitelně identifikují konkrétní fyzickou nebo právnickou osobu od dalších osob.⁸ Druhou definicí, která z ní vychází, je, že identita je souhrn všech charakteristik, informací a vlastností, jež o osobě existují.

Jelikož není možné, aby dvě či více osob mělo všechny charakteristiky a informace stejné, kdy onou informací může být např. rodné číslo, fotografie či IČO, u obou zmíněných definic platí, že dáme-li dohromady dostatek takových znaků, vytvoříme jedinečný klíč, s jehož pomocí dokážeme určit, o jakou osobu se jedná.⁹

Zatímco identita, jak byla definována výše, může z logiky věci existovat pouze jediná, prostředky, prostřednictvím kterých bude ověřena, v počtu nikterak limitovány nejsou. Vycházíme-li z této hypotézy, pak zákonitě dojdeme k závěru, že použití spojení elektronická či bankovní identita je označení nepřesné a minimálně odborná veřejnost by měla terminologii poupravit na elektronickou, potažmo bankovní identifikaci. V obou případech se totiž jedná pouze o prostředek, kterým se identita osoby prokazuje, nikoliv o nový druh identity, jak by mohlo takové označení napovídat. Je tomu tak i přesto, že tento prostředek může pro identifikaci aplikovat dosud nevyužitou charakteristiku či informaci nebo nový způsob jejich ověření.

⁷ Čl. 3 odst. 1 eIDAS.

⁸ Srov. např. KORBEL, F., KOVÁŘ, D., POTOČNÁK, Š., AMLER, P. Elektronická identita při elektronickém (hmotně)právním jednání. *Právní rozhledy*, 2019, č. 18, s. 626-632.

⁹ Srov. s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2989/2013.

Elektronickou identifikaci lze dělit na regulovanou speciálními právními normami, tedy kvalifikovanou, a těmito normami neregulovanou. Zatímco regulovaná má poměrně striktní zakotvení jak v českém, tak evropském právu, neregulovaná je upravena pouze obecnými předpisy v rámci soukromého práva. Ostatní je v souladu se zásadou legální licence ponecháno na jejím zřizovateli a případném uživateli. V rámci této práce, nebude-li výslovně stanoveno jinak, bude řešena především elektronická identifikace kvalifikovaná, neboť právě ta ovlivňuje obchodní právo nejvíce.¹⁰

Během elektronické identifikace se zpravidla setkáváme se čtyřmi různými subjekty. Prvními dvěma z nich jsou jednající osoba, neboli uživatel, a osoba vyžadující ověření identity, jakožto poskytovatel online služby. Uživatelem může být jakákoliv osoba, která má zájem o danou online službu, jež poskytovatel nabízí. Jestliže je poskytovatel z výkonu své působnosti nebo zákonných důvodů povinen před poskytnutím služby provést identifikaci uživatele a umožňuje-li při takovém prokázání totožnosti využití elektronické identifikace, může k ověření používat pouze kvalifikovaný systém. Zároveň musí o využití elektronické identifikace informovat Národní bod pro identifikaci a autentizaci.¹¹ Poskytovatelé online služeb využívající tento systém jsou poskytovateli kvalifikovanými. Takovým poskytovatelem je bezpochyby i Notářská komora ČR, která tak činí prostřednictvím jednotlivých notářů.

Zbývající dvěma subjekty jsou potom kvalifikovaný správce systému a již zmíněný Národní bod pro identifikaci a autentizaci. Uživatel žádající o poskytnutí služby se přihlásí do systému kvalifikovaného správce, který vyšle požadavek na ověření uživatele Národnímu bodu. Ten jej nalezne ve své databázi a porovná údaje v ní zanesené s údaji zaslánými prostřednictvím kvalifikovaného správce.¹²

Proces elektronické identifikace se tedy, jak vyplývá z výše popsaného, skládá ze dvou základních částí. První částí je identifikace, při které se vyžaduje aktivita ze strany uživatele, jenž je ve své podstatě dotázán na otázku „Kdo jsi?“. Na toto uživatel odpovídá kupříkladu zadáním přihlašovacích údajů a přihlášením do zvoleného systému

¹⁰ KORBEL, F., KOVÁŘ, D. Právní úprava tzv. bankovní identity. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 4, s. 17-23.

¹¹ § 2 ve spojení s § 18 odst. 1 ZEI.

¹² Ministerstvo vnitra ČR. *Elektronická identifikace právnických osob* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky: 2022 [cit. 30.04.2022].

elektronické identifikace. Systém tímto způsobem získá informaci, za jakou fyzickou osobu se dotyčný vydává.¹³

Druhým krokem je autentizace, během níž se ověřuje, zda je uživatel skutečně proklamovanou osobou a též i integrita a původ dat v elektronické podobě.¹⁴ V tomto procesu ověřovatel obvykle využije některého již známého atributu uživatele, jenž může být asociován jen a pouze s uživatelem, a porovná jej se zadanými údaji. Tyto atributy můžeme rozdělit do třech skupin – co uživatel ví, co uživatel vlastní a čím uživatel je.¹⁵

Autentizace je v rámci elektronické identifikaci hned dvojitá. První provádí již kvalifikovaný správce systému, do kterého se uživatel přihlašuje. Děje se tak např. zadáním přihlašovacího jména a hesla v kombinaci se zadáním unikátního kódu vygenerovaného přímo pro konkrétní operaci. Tím je uživatel ověřen u kvalifikovaného správce systému, který následně zašle údaje o uživateli Národnímu bodu, jenž pokračuje jejich ověřením za pomoci základního registru obyvatel. Ze své databáze pak tyto údaje případně ještě doplní za účelem poskytnutí všech informací o uživateli, které jsou nezbytné pro poskytnutí služby, a zašle je jejímu poskytovateli. V případě úspěšného splnění tohoto procesu může být uživateli poskytnuta žádaná služba.¹⁶

Přihlédneme-li k výzkumu uskutečněnému Evropskou komisí od roku 2018 do roku 2020, z kterého vyplynulo, že se 21 % Čechů a v celkovém součtu 33 % občanů EU setkalo s krádeží identity, je na místě zdůraznit, jak klíčovou roli autentizace v celém procesu elektronické identifikace hraje.¹⁷ Právě autentizace potom také odlišuje ověření totožnosti od prostého určení jednající osoby, při kterém se realizuje pouze první část procesu, ale údaje se již nikterak dále neověřují. Taková praxe je běžná zejména při každodenních činnostech typu provedení nákupu v obchodě nebo prostřednictvím e-

¹³ United Nations Commission on International Trade Law. *A/CN.9/WG.IV/WP.120 – Overview of identity management* [online]. Vienna: United Nations, 2012 [cit. 14.6.2022] s. 6-9.

¹⁴ DONÁT, J., MAISNER, M., PIFFL, R. *Narižení eIDAS. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 45 s.

¹⁵ United Nations Commission on International Trade Law (2012) *A/CN.9/WG.IV/WP.120 – Overview of identity management*, s. 6-9.

¹⁶ Důvodová zpráva č. 250/2017 Dz k vládnímu návrhu zákona č. 250/2017 Sb. o elektronické identifikaci, sněmovní tisk č. 1069/0, s. 26.

¹⁷ Evropská komise. *Survey on “scams and fraud experienced by consumers”* [online]. Brusel: Evropská komise, 2020 [cit. 22.04.2022]. s. 13.

shopu, tedy při kontraktech, které nejsou potenciálně nebezpečné ani pro stát, ani pro poskytovatele služby, a z toho důvodu nevyžadují ověření totožnosti.¹⁸

Velmi úzce je s procesem identifikace a autentizace dále spjatá autorizace. Ve chvíli, kdy má poskytovatel služby ověřenou informaci, kdo je uživatelem, potřebuje zjistit, jaká jsou uživatelova práva a s tím případně spojené povinnosti.¹⁹ Tuto skutečnost, která je podstatná nejen s ohledem na míru způsobilosti uživatele k právnímu jednání, ale také z hlediska, že identifikovaná osoba může být kupříkladu zástupcem právnické, či jiné fyzické osoby, posuzuje kvalifikovaný poskytovatel služby sám.²⁰

Z výše uvedeného můžeme poměrně lehce dovodit, že elektronická identifikace bude v blízké budoucnosti hrát vzhledem k požadavku zachování právní jistoty klíčovou roli, a to nejen v digitalizaci práva obchodních korporací. V následujících oddílech se tedy bude práce problematikou elektronické identifikace věnovat podrobněji. Zejména popíše její fungování s ohledem na prostředky a systém elektronické identifikace, nastíní největší překážky její využitelnosti na našem území a vzhledem k plánovaným změnám na tomto poli se zároveň pokusí určit, jakým směrem se bude dále ubírat s přihlédnutím k právu obchodních korporací.

1.1. Prostředek elektronické identifikace

V tuzemsku platí, že aby osoba mohla být elektronicky identifikována v kontaktu s kvalifikovaným poskytovatelem služeb, musí vlastnit prostředek elektronické identifikace vydaný buď v souladu se zákonem o elektronické identifikaci, nebo s nařízením eIDAS. Tím zjednodušeně může být „*jakákoliv hmotná či nehmotná jednotka obsahující osobní identifikační údaje*“,“²¹ vydaná příslušnou osobou, či orgánem, splňující zároveň technické specifikace a postupy stanovené Prováděcím nařízením a umožňující ověření totožnosti prostřednictvím státem určeného procesu.²²

¹⁸ KORBEL, F., KOVÁŘ, D., POTOČNÁK, Š., AMLER, P. (2019) Elektronická identita při elektronickém (hmotně)právním jednání, s. 626-632.

¹⁹ United Nations Commission on International Trade Law (2012) *A/CN.9/WG.IV/WP.120 – Overview of identity management*, s. 8.

²⁰ Důvodová zpráva č. 250/2017 Dz, op. cit. pozn. 16, s. 42.

²¹ Čl. 3 odst. 2 eIDAS.

²² Čl. 6 eIDAS a § 3 ZEI.

Prostředek je vydáván pouze fyzickým osobám, a to prostřednictvím systému elektronické identifikace.²³ Právnícké osoby jej v rámci českého práva prozatím vlastnit nemohou, přestože identitu, jak byla definována výše, bezpochyby mají. Je tomu tak z důvodu jejich postavení v právním řádu, kdy za ně za všech okolností musí jednat osoba fyzická. V souladu s § 2 ZEI tedy postačí, aby prostředek elektronické identifikace vlastnila a při právním jednání využila právě zastupující fyzická osoba.²⁴

Z tohoto konstruktů však vyplývá problém, kterým je rozlišení, zda fyzická osoba v konkrétním případě jedná za sebe, či jako zástupce právnícké osoby.²⁵ Byť v tuzemsku v minulosti byly snahy o zřízení tzv. mandátního registru, který by zahrnul všechny fyzické osoby, jež zastupují právnícké osoby z pozice člena statutárního orgánu, či např. likvidátory, dosud jsme se k ničemu podobnému ani nepřiblížili a musíme si vystačit s běžným registrem obyvatel, respektive registrem osob.²⁶

Důsledkem toho je zejména skutečnost, že rozlišení, zda fyzická osoba jedná za sebe, či za právníckou osobu je ponecháno v rukách kvalifikovaných poskytovatelů online služeb, např. notářů, neboť prostředky elektronické identifikace přímo určené zastupujícím fyzickým osobám v tuzemsku v současné době neexistují. Poskytovatel služby tedy po zjištění, že fyzická osoba má v úmyslu jednat za právníckou osobu, ověří její zástupčí oprávnění v registru osob, případně obchodním rejstříku, a od tohoto momentu fyzická osoba jedná kupříkladu jako člen statutárního orgánu osoby právnícké.²⁷

Obdobná situace nastává v momentě, kdy je jednající osoba zastoupena na základě plné moci, či např. soudního rozhodnutí. Tuto skutečnost stejně jako u výše zmíněných právníckých osob poskytovatel zjistí až během autorizace při předložení takového oprávnění. Z toho důvodu je často poskytovatel nucen požadovat i úřední ověření podpisu na takovém dokumentu, což se zpravidla týká plných mocí.²⁸

²³ Čl. 3 odst. 4 eIDAS.

²⁴ DONÁT, J., MAISNER, M., PIFFL, R. (2017) *Nariadení eIDAS. Komentář*, s. 29.

²⁵ Ministerstvo vnitra ČR (2022) op. cit. pozn. 6.

²⁶ KORBEL, F., KOVÁŘ, D. (2021) *Právní úprava tzv. bankovní identity*, s. 17-23.

²⁷ Ministerstvo vnitra ČR (2022) op. cit. pozn. 6.

²⁸ Srov. např. BERNARD, Pavel. § 64 [Prokázání totožnosti]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. *Notářský řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 328.

Zatímco právě u smluvního zastoupení situaci se současnými možnostmi a vzhledem k omezenému přístupu kvalifikovaných správců a Národního bodu k právním jednáním zakládajícím tento typ zastoupení příliš nezměníme, u právnických osob je konzervativní přístup zřejmě na škodu. O statutárních orgánech právnických osob a jejich členech mají totiž státní orgány dostatek informací, a tedy vzniku prostředků elektronické identifikace pro právnické osoby, respektive přímo pro zastupující fyzické osoby prostřednictvím např. čipových karet zdánlivě nic nebrání.

Přihlédneme-li k všeobecnému trendu digitalizace, který ještě umocnila pandemie covidu-19, je velmi pravděpodobné, že jsme zpřístupnění prostředků elektronické identifikace právnickým osobám pouze oddálili. Tento názor opírám zejména o dikci některých ustanovení nařízení eIDAS,²⁹ z kterých vyplývá, že se s elektronickou identifikací pro právnické osoby bezpochyby počítá. Byť primárním účelem zřejmě mohlo být zohlednění postavení právnických osob v právních systémech jednotlivých členských států, tato nerovnost mezi fyzickými a právnickými osobami je v dlouhodobém horizontu neudržitelná a prostředků elektronické identifikace pro právnické osoby, respektive přímo pro zastupující fyzické osoby se snad v blízké budoucnosti dočkáme také.³⁰

1.2. Systém elektronické identifikace

Každý prostředek elektronické identifikace, který je vydán v České republice, je součástí některého ze systémů elektronické identifikace. Systémy můžeme rozdělit na kvalifikované a všechny ostatní. Zatímco kvalifikované jsou vydané podle nařízení eIDAS, případně podle zákona o elektronické identifikaci, a využívají služeb Národního bodu pro identifikaci a autentizaci, ty ostatní zmíněné právní regulaci nepodléhají. Veškeré vybudování důvěry v prostředek, postupy ověření atp. je ponecháno na soukromoprávních předpisech a především potom na správci tohoto systému.³¹

Kvalifikovaný systém je naproti všem ostatním upravený poměrně striktně. Jeho definici je třeba vykládat v maximální šíři a podřadit pod něj celý proces od vydání

²⁹ Např. čl. 3 odst. 4, či odst. 5 eIDAS.

³⁰ KOVÁŘ, D., AMLER, P. Už jste slyšeli o nařízení eIDAS 2.0?. [online]. *epravo.cz*, 2021 [cit. 12.06.2022].

³¹ KORBEL, F., KOVÁŘ, D. (2021) Právní úprava tzv. bankovní identity, s. 17-23.

prostředku, přes jeho uchování a správu, po samotnou autentizaci, a to aniž by prostředek mohl být v mezích svévolně pozměněn.³² Za tuto skutečnost v Česku v souladu s § 16 ZEI odpovídá kvalifikovaný správce systému, v němž je prostředek vydán a kterým může být pouze státní orgán, či osoba k tomu akreditovaná Ministerstvem vnitra. Při přeshraničních transakcích je za proces naopak v souladu s čl. 7 písm. d) a f) eIDAS odpovědný stát, který systém elektronické identifikace oznámil Komisi.

Prováděcí nařízení pro účely stanovení míry zabezpečení výše popsaného procesu v rámci systému elektronické identifikace rozlišuje tři druhy tzv. úrovní záruky (nízkou, značnou a vysokou) jednotlivých prostředků. Určení konkrétních opatření je výhradně v rukou kvalifikovaných správců, kteří stanoví všechny parametry prostředku včetně úrovně jejich záruky a způsobu ochrany před kyberútoky, zneužitím osobních dat, či ztrátou soukromí.³³

Je však třeba mít na paměti, že ani jedna z těchto úrovní záruk nemusí se 100% jistotou zaručit ochranu před zneužitím. Lze si například představit situaci, kdy uživatel přenechá svou elektronickou identifikaci třetí osobě, která ji využije k zamýšlenému právnímu jednání. V jiném případě tak může být činěno s elektronickou identifikací zemřelé osoby, než dojde k zablokování tohoto prostředku. Z těchto důvodů definuje nařízení eIDAS poskytovatele online služby jako „*spoléhající se stranu*“ a z pohledu bezpečnosti je tak velmi důležitý i záznam logů obsahující přesný čas autentizace osoby, jenž by za určitých okolností podobné jednání pomohl odhalit.³⁴ V návaznosti na rizika zmíněná v tomto odstavci však v některých případech zákonodárce zakotvuje do právních norem určitou pojistku, a takovou pojistku obsahuje právě i novela notářského řádu.

Po úrovních záruky je druhou rozlišovací vlastností každého prostředku i systému jeho teritorialita. Dle území aplikovatelnosti můžeme jednotlivé prostředky rozdělit na vnitrostátní, které lze využít pouze v jednom konkrétním státě, a unijní, jež lze aplikovat po celé EU. Stěžejními faktory pro toto členění je subjekt, který takový prostředek a systém schvaluje.

³² Srov. DUMORTIER, J. Regulation (EU) No 910/2014 on Electronic Identification and Trust Services for Electronic Transactions in the Internal Market (eIDAS Regulation). *SSRN Electronic Journal* [online]. 2016 [cit. 29. 4. 2022], s. 8.

³³ DONÁT, J., MAISNER, M., PIFFL, R. (2017) *Nařízení eIDAS. Komentář* s. 47.

³⁴ Tamtéž.

Vnitrostátní jsou povolovány vnitrostátní institucí podle právní úpravy členského státu, v němž mají být používány, a byť lze najít výjimky, jsou to zpravidla systémy soukromého sektoru. V Česku tyto systémy prochází schvalovacím procesem u osoby pověřené Ministerstvem vnitra, jež mj. potvrdí i splnění podmínek pro vybranou úroveň záruky.³⁵

Naproti tomu unijní systémy musí projít poměrně zdlouhavým oznamovacím procesem, který stanovuje Komise v čl. 7 eIDAS. V současné době jsou vydávány a spravovány prakticky výhradně členskými státy. Je tomu tak z důvodu výše zmíněné odpovědnosti za škodu, kterou by bylo v případě vzniku škody téměř nemožné převést na soukromého správce systému, a za škodu by tedy odpovídal právě oznamující stát. Přestože zde existují nástroje, které mohou v rámci prevence předběžně zajistit finanční prostředky na pokrytí těchto škod, naprostá většina členských států se do tohoto rizika nepouští.³⁶

V návaznosti na výše zmíněné můžeme konstatovat, že všem fyzickým osobám, jež zamýšlí využít prostředek elektronické identifikace ve styku s českými kvalifikovanými poskytovateli online služeb, postačí, aby byl prostředek vydán v rámci kvalifikovaného systému elektronické identifikace schváleného Ministerstvem vnitra podle zákona o elektronické identifikaci. Tyto systémy v současné době nabízí především banky,³⁷ přičemž prostředky se v rámci těchto systémů zpravidla vydávají proti poskytnutí analogového dokladu, jímž se ověří totožnost uživatele.

Na druhou stranu, pro české osoby, které mají v úmyslu využít prostředek elektronické identifikace v dalších členských zemích, a stejně i osoby se zahraničním prostředkem z hlediska využitelnosti v ČR platí, že tento prostředek musí vždy být v souladu s čl. 6 eIDAS. Zmíněné ustanovení zároveň zavedlo povinnost pro všechny členské státy takové prostředky bez dalšího uznávat. To znamená, že je-li systém elektronické identifikace, v němž je prostředek vydán, uveden na speciálním seznamu Komise,³⁸ úroveň záruky poskytnutých údajů o osobě prostřednictvím prostředku je

³⁵ § 11 odst. 1 ZEI.

³⁶ DONÁT, J., MAISNER, M., PIFFL, R. (2017) *Nářízení eIDAS. Komentář* s. 50.

³⁷ Ministerstvo vnitra ČR. *Seznam udělených akreditací pro správu kvalifikovaného systému elektronické identifikace* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2022 [cit. 15. 6. 2022].

³⁸ Evropská komise. *Overview of pre-notified and notified eID schemes under eIDAS* [online]. Brusel: Evropská komise, 2022 [cit. 15. 6. 2022].

alespoň taková, jakou vyžaduje právní řád konkrétního členského státu pro požadovanou online službu, a úroveň záruky je alespoň značná, musí členský stát a poskytovatel služby takový prostředek bez dalšího uznat. Zároveň lze takový prostředek samozřejmě využít i v oznamujícím státě. Právo na využití prostředku dle čl. 6 eIDAS je ovšem prozatím dáno pouze uživatelům online služeb veřejného sektoru, což je poměrně zásadním nedostatkem. Pro účely založení obchodní korporace, ověření usnesení valné hromady atp. ovšem tento stav stačí.³⁹

Česká republika v současné době poskytuje svým občanům pro přeshraniční transakce dvě možnosti. První je tzv. CZ eID card, tedy občanský průkaz,⁴⁰ který v sobě má zabudovaný čip s daty pro elektronické využití průkazu dle § 5 odst. 3 zák. č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech. Od července roku 2018 již české úřady nevydávají jiný typ průkazu a všechny nově vydané tedy tuto funkci mají. Elektronický občanský průkaz, který požívá vysoké úrovně záruky, je takto využitelný od druhé poloviny roku 2019. V nedávné době pak k elektronickému občanskému průkazu přibyl ještě mobilní eGovernment klíč, mojeID.⁴¹

K tomu je nutné dodat, že odhlédneme-li od různosti použití jednotlivých vnitrostátních i unijních prostředků při první části celého procesu, tedy identifikaci, v principech autentizace bychom, jak bude ostatně vidno na konkrétním příkladě dále v této práci, mnoho odlišností neshledali. V tomto ohledu koneckonců není soukromým kvalifikovaným správcům z pochopitelných důvodů bezpečnosti a vzájemné zaměnitelnosti systémů dán příliš velký manévrovací prostor.

V důsledku toho je na místě, abychom si pokládali otázku, zda jsme neměli jít spíše cestou např. Estonska, tedy ponechat veškerou elektronickou identifikaci v rukou státních institucí a na ni až následně navázat soukromý sektor. Estonské řešení je z praktického hlediska a dlouhodobého pohledu lepším, než které v současné době máme, nutno však podotknout, že tamní státní správa byla na podobný přechod do digitálního prostředí daleko lépe připravena.⁴²

³⁹ Čl. 6 odst. 1 eIDAS.

⁴⁰ Op. cit. pozn. 38.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² e-Estonia. *e-Identity* [online]. Tallin: 2022 [cit. 15. 6. 2022].

Drtivá většina tuzemských fyzických osob, která hledala primárně uživatelsky nejpřívětivější prostředí elektronické identifikace, si tedy naprosto logicky zvolila bankovní identifikaci před využíváním elektronického občanského průkazu. Banky totiž tuto poptávku splňují nejen využitelností prostředku, která je v rámci českého území prakticky stejná jako v případě občanského průkazu, ale též i jednoduchostí jeho založení.⁴³ Naproti tomu státem zavedené prostředky jsou spíše zklamáním, a to zejména s ohledem na velmi komplikovaný přístup k funkci elektronického občanského průkazu, kdy je třeba čtečka čipových karet,⁴⁴ a poměrně složité zřízení mobilního eGovernment klíče, při němž musí uživatel navštívit stanoviště Czech POINT, případně už vlastnit bankovní identifikaci.⁴⁵

1.3. Pohled do budoucnosti elektronické identifikace

V současné době prochází elektronická identifikace poměrně turbulentním vývojem, který je odrazem obrovské poptávky po bezkontaktní interakci mezi osobami. Tento oddíl se bude zabývat právě její budoucností, přičemž se zaměří na instituty relevantní pro právo obchodních korporací, kterými jsou pro účely vyhotovení notářských zápisů zejména ověření totožnosti, respektive identifikace, a kontrola zástupčího oprávnění, tedy autorizace.

Největší rozruch v tomto ohledu momentálně působí tzv. eIDAS 2.0, tedy novela nařízení eIDAS, kterou nalezneme pod číslem COM(2021)281 a o jejímž návrhu se v současné době diskutuje. Realistické odhady, kdy by novela měla být schválena, jsou konec roku 2022, přičemž se zapojením její nejzásadnější části do plného provozu se počítá do jednoho roku od její účinnosti.⁴⁶

Současnou situaci na poli elektronické identifikace nelze hodnotit úplně kladně, neboť od účinnosti nařízení eIDAS do poloviny roku 2021 oznámilo alespoň jeden systém elektronické identifikace ze sedmadvacítky pouze čtrnáct členských států, a reálný

⁴³ DLUBALOVÁ, K. Už 5 milionů lidí má svůj elektronický identifikační prostředek a může on-line komunikovat se státem, bankami i firmami. In: *mvcr.cz*. Praha: 2022 [cit. 15.06.2022].

⁴⁴ Informační web elektronické identity. *eObčanka*. [online]. 2022 [cit. 15.06.2022].

⁴⁵ Mobilní klíč eGovernmentu – Portál nápovědy. [online]. 2022 [cit. 15.06.2022].

⁴⁶ KOVÁŘ, D., AMLER, P. (2021) Už jste slyšeli o nařízení eIDAS 2.0?

přístup k využití elektronické identifikace na území všech států Unie tak mělo jenom 59 % obyvatel EU.⁴⁷ V současné době je takových států již dvacet dva.

Nezapomínejme však na skutečnost, že povinně je tento přístup poskytován pouze u služeb subjektů veřejného sektoru, a to navíc jen v případě, pokud dává poskytovatel služby možnost elektronické identifikace i tamním občanům a právnickým osobám. Soukromí poskytovatelé služeb se touto cestou prozatím příliš nevydávají.⁴⁸ Reálně je tak problémem nejen to, že přibližně třetina obyvatel EU nemůže vlastnit žádnou elektronickou identifikaci, ale také frekvence jejího užití. Hlavní podstatou novely je tedy zpřístupnit technicky jednotnou a maximálně jednoduchou elektronickou identifikaci co možná největšímu počtu obyvatel EU.

Zásadní změna by s ohledem na novelu měla přijít i u škály služeb soukromého sektoru, u kterých je třeba využití některé z forem identifikace jednatelů osoby. Typicky může jít o trh s kryptoměny a nemovitostmi, pojišťovnictví nebo crowdfunding. Nicméně, je možné si daleko lépe představit také kvalitnější software pro valné hromady (a to včetně těch, které jsou pořádány velkými společnostmi či ověřovány notářským zápisem), nebo obchodování s cennými papíry. Zejména roztržitost prostředků elektronické identifikace byla hlavním důvodem menšího využití této identifikace oproti jejímu potenciálu. Navrhované technicky jednotné řešení systémů a prostředků elektronické identifikace by mělo popsany problém vyřešit, zpřístupnit nespočetné množství možností a především na straně poskytovatelů služeb snížit náklady.⁴⁹

Komise si dále od novely slibuje, že do roku 2030 bude mít více než 80 % obyvatel EU možnost využívat elektronickou identifikaci při přístupu ke klíčovým službám veřejného sektoru.⁵⁰ V návaznosti na to je na místě zmínit i několik pozměňovacích návrhů preambule novely, které do jisté míry zrcadlí tento cíl a zároveň neformálně určují směřování nařízení. Některé z nich dále mohou pomoci i s výkladem závazných ustanovení, až tato budou aplikována v reálných situacích, především potom při vývoji příslušného systému elektronické identifikace.

⁴⁷ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2021/0136 (COD), kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu, s. 1-2.

⁴⁸ BankID. *Bankovní identita u firem a institucí* [online]. 2022 [cit. 16.06.2022].

⁴⁹ utimaco. *A background on the European eID Framework* [online]. 2022 [cit. 07.10.2022].

⁵⁰ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2021/0136 (COD), op. cit. s. 2.

Kupříkladu ze společného prohlášení Evropského parlamentu, Komise a Rady č. COM(2022)0028 ze dne 26. 1. 2022 o digitálních právech a zásadách byla do preambule navržena formulace, že každý by měl mít přístup k digitálním technologiím, produktům a službám, které jsou zároveň bezpečné a chrání zájmy občanů EU. Dále by mělo být deklarováno, že všichni občané EU mají právo na využívání elektronické identifikace, která je pod jejich výhradní kontrolou a s jejíž pomocí budou moci vykonávat svá občanská práva v kyberprostoru, jakož i podílet se na digitální ekonomice. Dalším zajímavým bodem je umožnění občanům identifikovat se a autentizovat jak online, tak offline. Konečně nemůžeme opomenout ani tzv. zero knowledge proof, jehož účelem je autentizace bez toho, aby byly jakékoliv údaje zaslány poskytovateli služby.⁵¹

Zákonodárce pak dále myslí také na maximálně prosté určení jednající osoby, když má v úmyslu prosadit zásadu minimalizace, která by měla předejít vyžadování nadbytečného množství osobních údajů poskytovatelem nejen při autentizaci, ale též už při identifikaci.⁵² Stejně jako tyto, tak i většina zbylých ustanovení preambule nastavují zřejmý trend a zároveň nesmělý pokus příslušných orgánů Evropské unie vytvořit skutečně maximálně využitelné a bezpečné digitální prostředí pro běžného uživatele, které doposud v jednotné formě chybělo.

U návrhu samotného nařízení je situace obdobná, když nejvíce klíčovou změnu, bude-li schválena, přinese zrušení čl. 6 eIDAS a jeho nahrazení hned čtyřmi novými ustanoveními. Ty počítají s vytvořením Evropské peněženky digitální identity v podobě aplikace na chytrá zařízení, která bude založena na elektronické identifikaci poskytované jednotlivými státy. V principu bude fungovat podobně jako výše zmíněný elektronický občanský průkaz s tím, že bude mít jinou formu a tím i jednodušší uživatelské prostředí. Rozdílem je, že peněženka bude mít kromě identifikace osob ještě další množství funkcí, z nichž lze jmenovat např. elektronický podpis, uchování cestovních dokladů, nebo možnost nahrání tzv. atributů, tedy vlastností a prvků této osoby, kterými může být např.

⁵¹ Pozměňovací návrhy č. 1, 2, 4 a 10 z návrhu legislativního usnesení Evropského parlamentu č. PE732.707v01-00, kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu.

⁵² Pozměňovací návrh č. 20 téhož návrhu legislativního usnesení.

řidičské oprávnění nebo akademický diplom.⁵³ V teoretické rovině je tak možné si do budoucna představit i propojení peněženky kupříkladu s evidencí zaknihovaných cenných papírů a snazším a bezpečnějším využitím v oblasti valných hromad a kontaktu s notářem oproti současnému řešení.

Spojíme-li zmíněné skutečnosti s tím, že se bude v rámci Evropské unie jednat o systém s unifikovanou architekturou, pravděpodobně stojíme na prahu zásadního přesunu do digitálního prostředí. Možnost využití peněženky nejen v kontaktu s tuzemskými poskytovateli, ale též při jednání s poskytovateli služeb ze zahraničí ve veřejném i soukromém sektoru, se totiž vzhledem k uvedenému zdá být velice realistickým cílem.

Dalším zásadním rozdílem proti současnému nařízení eIDAS je, že by peněženka měla být nově vydávána i právnickým osobám, respektive zastupujícím fyzickým osobám. Byť i původní znění elektronickou identifikaci právnickým osobám umožňovalo, stále jsme se pohybovali na bázi dobrovolnosti členských států při implementování systémů elektronické identifikace, jež by tuto možnost právnickým osobám skutečně přinesly. Nyní ovšem zřejmě půjde o povinnost.⁵⁴

V souvislosti se zmíněnými atributy si lze pokládat otázku, zda by zástupčí oprávnění fyzické osoby k právnické osobě společně s jejími identifikačními údaji též nemohlo být tímto atributem. Tím by se zachovala potřeba vlastnit pouze jeden takový prostředek elektronické identifikace a zároveň by byla splněna povinnost z nařízení. Na soudy, zda takový konstrukt bude technicky proveditelný s ohledem na architekturu peněženky, je ještě poměrně brzy, nicméně bavíme-li se v teoretické rovině, domnívám se, že takové řešení by mělo být uvažované a možné. To však znamená, že se ohledně členů statutárních orgánů opět vracíme k neexistenci mandátního registru, neboť současný registr osob neposkytuje dostatek informací k jednoznačnému určení totožnosti všech zastupujících fyzických osob a rozsahu jejich zástupčích oprávnění.

Především právě určení rozsahu zástupčího oprávnění člena statutárního orgánu bez nutnosti hledat v obchodním rejstříku je záležitostí na implementaci poměrně složitou. Obecně sice platí, že člen statutárního orgánu až na několik zákonných výjimek

⁵³ Čl. 1 odst. 6 a 7 návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2021/0136 (COD), kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu.

⁵⁴ Tamtéž.

zastupuje právnickou osobu za všech okolností,⁵⁵ je-li ovšem členů více, variabilita určení rozsahu zastoupení v zakladatelském právním jednání je v podstatě neomezená,⁵⁶ a s tím je nutno kalkulovat. Vzhledem k záměru Unie vyvinout maximálně jednoduchý systém a prostředek by tato informace měla mít jednotnou formu, aby byla snadno převeditelná do peněžky.

Zpravidla se bude v příslušných případech jednat o omezení oprávnění na právní jednání do určité peněžní hodnoty, při jejímž překročení je poté vyžadována součinnost dvou, nebo i více členů statutárního orgánu. Z důvodu ochrany poskytovatele a celkové právní jistoty je zcela určitě nutné, aby případné omezení zástupčího oprávnění bylo zaneseno do peněžky, a po provedení autentizace na tuto skutečnost poskytovatele upozornilo.

Poskytovatel by měl zmíněné omezení alespoň vzít na vědomí, aby nedošlo k následným sporům. Jestliže je totiž toto omezení překročeno, může sice požadovat splnění závazku, nebo náhradu škody po osobě, jež má toto překročení na svědomí, nicméně z důvodu zápisu rozsahu oprávnění v obchodním rejstříku, respektive v tomto případě v peněžence, z které by tato informace snadno zjistitelná, takřka jistě nebude v dobré víře, a proto nebude úspěšný ani se svým potenciálním návrhem k soudu.⁵⁷

Tento systém by fungoval i u specifitějších rozsahů zástupčího oprávnění, např. na právní jednání běžná pro každodenní chod, či určitý obor. Pokud totiž nechceme legislativně zúžit možnosti zakladatelů při stanovení oprávnění, muselo by vzhledem k výše zmíněné variabilitě určení pravděpodobně probíhat *ad hoc* posouzení ze strany poskytovatele služby. Tímto způsobem by poskytovatel služby byl i ochráněn, neboť by prostřednictvím peněžky ihned získal veškeré informace o oprávnění fyzické osoby jednat za osobu právnickou a nemusel by je vyhledávat v obchodním rejstříku.

At' již evropská a česká legislativa zvolí jakékoliv řešení zmíněných a dalších problémů přicházejících s plánovanou novelou, stojíme na prahu právního předpisu, který do velké míry determinuje blízkou budoucnost využití kyberprostoru a celkové digitalizace velkého množství meziosobních kontaktů a jednání. Potenciál vývoje je

⁵⁵ Srov. § 164 odst. 1 OZ.

⁵⁶ Srov. § 151 odst. 1 ve spojení s § 164 odst. 2 OZ.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017.

v tomto směru obrovský, a pokud se jej podaří naplnit alespoň z větší části, dá se předpokládat, že Evropská peněženka digitální identity přinese bezpečný a uživatelsky jednoduchý systém, který zpřístupní mnoho možností a využití po celé Unii a bude též šetřit náklady jak na straně uživatele, tak i poskytovatele služby.⁵⁸

⁵⁸ TOBIN, A. eIDAS 2.0: How Europe can define the digital identity blueprint for the world [online]. In: *blog.avast.com*. 2022 [cit. 22.06.2022].

2. Digitalizace notářů ve světle vzniku společnosti s ručením omezeným

„S námi, či bez nás.“ Těmito slovy popsal v březnu loňského roku nadcházející období digitalizace notářů v České republice viceprezident Notářské komory České republiky Pavel Bernard.⁵⁹ Tou dobou již v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR ležel zák. č. 300/2021 Sb., který s účinností k 1. září 2021 novelizoval zák. č. 358/1992 Sb., notářský řád. Primárním cílem této novely byla příprava českého notářství na transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1151 ze dne 20. června 2019, která pozměnila a doplnila směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017, o využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností.

Účelem výše zmíněných směrnic bylo částečné zajištění digitalizace práva obchodních korporací jednotlivých členských států, které budou mj. nově muset poskytovat možnost využití online prostředí při založení některých druhů obchodních korporací a umožnit online cestou i ukládání listin do veřejných rejstříků. Využitím online prostředí se podle směrnic rozumí provedení těchto úkonů bez nutnosti fyzické přítomnosti samotných účastníků či jejich zástupců u příslušného orgánu veřejné moci.⁶⁰

Byť vzhledem k povaze některých činností vykonávaných notáři bylo již dávno možné využít technologie umožňující distanční kontakt,⁶¹ v souvislosti s digitalizací práva obchodních korporací byla dosavadní úprava nedostatečná a zejména vlivem směrnic musel zákonodárce tento stav napravit. Přestože odborná veřejnost velmi živě diskutovala o této problematice už před pandemií covidu-19,⁶² právě až období pandemie v plné síle ukázalo, jak zranitelný a zastaralý dosavadní systém i přes dnešní možnosti byl. Dokonce se jej vlivem snahy Vlády ČR o snížení osobního kontaktu mezi lidmi povedlo značně paralyzovat, když zájem o služby notářů v tomto čase klesl o 90 %.⁶³

⁵⁹ BERNARD, P. Úvodník [online]. Notářská komora České republiky. In: *nkr.cz*. 2021 [cit. 16.04.2022].

⁶⁰ Čl. 13g odst. 1 Směrnice 1.

⁶¹ Srov. např. poskytování právní pomoci dle ustanovení § 52 an. NŘ.

⁶² BERNARD, P. (2021) Úvodník, op. cit.

⁶³ RAINOVÁ, R. Bez setkání s klienty se notáři neobejdou. *Právní rádce*. 2020, č. 5, s. 26.

Jestliže zákonodárce chtěl i do budoucna ponechat notářům tu část obchodněprávní agendy, která se zejména s ohledem na možnost přímého zápisu do obchodního rejstříku notářem stala vynikající alternativou rejstříkového řízení u soudu, jež je naproti tomu nepoměrně delší, musel výše zmíněné požadavky implementovat do notářského řádu. V návaznosti na to bylo ovšem třeba zavedení nových systémů a zároveň i velký posun do té doby relativně konzervativní notářské praxe do virtuálního prostředí.

Žádaná novela notářského řádu je již více než rok účinná a většina odborné veřejnosti pohybující se v obchodněprávním odvětví si ji už měla šanci vyzkoušet v praxi. Následující oddíly čtenáře provedou změnami notářského řádu, které se týkají zakládání obchodních korporací, především potom možností sepisovat notářský zápis v elektronické podobě. Dále podrobí analýze nové možnosti a případná rizika, která s touto změnou přicházejí. Nakonec se pokusí přijít s dílčími řešeními některých problémů přicházejících s přechodem do virtuálního prostoru a celou novelu zhodnotí.

2.1. Notářský zápis v elektronické podobě

Klíčový institut, který spojuje notáře s právem obchodních korporací, je zakotven v § 776 odst. 2 ZOK, jenž určuje, že stanoví-li zákon o obchodních korporacích učinění některého právního jednání prostřednictvím veřejné listiny, myslí se touto listinou notářský zápis. Korecká notářský zápis definuje jako „*kvalifikovanou formu písemného právního úkonu, vyžadovanou v některých případech zákonem.*“⁶⁴

Notářské zápisy relevantní pro obchodní právo můžeme rozdělit na dva základní typy. Prvním typem jsou notářské zápisy o právních jednáních, které mají být podkladem pro zápis do veřejného rejstříku podle § 70 a násl. NŘ. Jejich účelem je dohled a garance notáře nad splněním všech zákonných náležitostí právního jednání. Notář po úspěšném ověření předpokladů následně těmto právním jednáním vtělí prostřednictvím notářského zápisu formu veřejné listiny, která v této situaci slouží jako podklad k zápisu vznikajících obchodních korporací do obchodního rejstříku.⁶⁵

⁶⁴ KORECKÁ, V. [Notářský zápis]. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právnícký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁶⁵ JINDŘICH, M. § 70 [Podkladový notářský zápis]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád* s. 344.

Druhým významným typem jsou notářské zápisy, jimiž se osvědčují právně významné skutečnosti podle § 80a a násl. NŘ. Stejně jako notářské zápisy o právním jednání i tyto mají za cíl potvrzení správnosti všech postupů, nicméně tentokrát notář zkoumá také soulad se zakladatelským právním jednáním. Tímto typem notářského zápisu jsou zpravidla osvědčovány rozhodnutí orgánů právnických osob.⁶⁶ Zásadním rozdílem oproti prvnímu zmíněnému typu je vůle notáře, protože zatímco zápis o právním jednání dle § 70 a násl. NŘ až na výjimku z odst. 3 nelze učinit proti vůli notáře, u druhého typu je osvědčované rozhodnutí na notáři nezávislé.⁶⁷

Až do přijetí výše zmíněné novely bylo možné oba typy notářských zápisů sepsat pouze v listinné podobě. V návaznosti na implementaci Směrnice 2 bylo však změněno ustanovení § 6 odst. 2 NŘ, které poskytlo možnost vydat ve stanovených případech namísto listinné formy i notářský zápis elektronický, a to po vzoru německé nebo rakouské právní úpravy.⁶⁸

Konkrétně se tato změna projevila u notářského zápisu o právním úkonu, jenž má být podkladem pro zápis do veřejného rejstříku.⁶⁹ Dále se elektronickým notářským zápisem může osvědčit rozhodnutí orgánu právnické osoby, vyžaduje-li to jiný zvláštní právní předpis. Typicky se jedná o zákon o obchodních korporacích nebo zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Dalším případem jsou osvědčení rozhodnutí o skutečnostech zapisovaných do veřejného rejstříku a o skutečnostech, které jsou pro zápis podmínkou,⁷⁰ osvědčení souhlasu nepřítomného člena orgánu právnické osoby s navrhovaným rozhodnutím mimo zasedání tohoto orgánu,⁷¹ návrh rozhodnutí per rollam,⁷² rozhodnutí per rollam,⁷³ a konečně lze sepsat elektronický notářský zápis i

⁶⁶ KITTEL, D. Notářské zápisy sepsované na základě zákona o obchodních korporacích. *Ad Notam*. 2015, č. 2, s. 12-15.

⁶⁷ JINDŘICH, M. § 70 [Podkladový notářský zápis]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád* s. 346.

⁶⁸ Důvodová zpráva č. 300/2021 Dz k zákonu č. 300/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), sněmovní tisk č. 793/0.

⁶⁹ § 70 odst. 2 NŘ.

⁷⁰ § 80a odst. 1 NŘ.

⁷¹ § 80ga odst. 4 NŘ.

⁷² § 80gc odst. 3 NŘ.

⁷³ § 80gd odst. 3 NŘ.

o osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku.⁷⁴ Zákodárce tedy ve zmíněných případech postavil elektronický notářský zápis s listinným naroveň a při splnění zákonných požadavků si může účastník vybrat, v které podobě jej notář vyhotoví.

Zatímco listinný zápis lze ze své podstaty sepsat pouze v osobní přítomnosti notáře, elektronický můžeme v některých případech požadovat online i osobně. Možnost sepsání elektronického zápisu osobně u notáře je patrná např. z § 61a odst. 4 NŘ *a contrario*. Když totiž pro ověření totožnosti nevyužijeme distančního způsobu a elektronické identifikace, zapíše se do elektronického zápisu také údaj o místu právního jednání, popřípadě místu sepsání zápisu. Jelikož ověření totožnosti podle § 64 NŘ může proběhnout pouze v osobní přítomnosti po předložení příslušných dokladů, místem právního jednání, respektive sepsání zápisu bude zpravidla právě místo, kde proběhlo ověření. Tato informace se pak ve vyhotoveném elektronickém notářském zápise musí uvést. Z tohoto tedy plyne, že elektronický notářský zápis lze sepsat též v osobní přítomnosti u notáře. Za těchto okolností je ovšem nutné počítat s tím, že elektronický notářský zápis může být podepsaný pouze elektronickým podpisem.

Z § 61a odst. 1 NŘ potom rovněž můžeme zjistit, že se na elektronický zápis obdobně použije právní úprava o zápisech listinných. Je tedy zřejmé, že právě toto ustanovení v příslušných případech přejímá vyjma obecných podstatných náležitostí z části páté notářského řádu např. ustanovení § 63 odst. 1 NŘ, které stanovuje podstatné náležitosti každého notářského zápisu o právním jednání, bez většiny z nichž zápis nemá pro nedostatek formy účinky veřejné listiny.⁷⁵

U jiných notářských zápisů pak § 61a odst. 1 NŘ přejímá kupříkladu § 80b NŘ, jenž upravuje podstatné náležitosti notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby. Podobný postup se potom uplatňuje i u zbylých výše jmenovaných notářských zápisů. Ustanovení § 61a odst. 2 až odst. 6 NŘ pak jakožto speciální normy všechna tato ustanovení doplňují a upravují pro potřeby podstatných náležitostí a dalších pravidel notářských zápisů sepsaných elektronicky.

⁷⁴ § 80h odst. 4 NŘ ve spojení s § 72 odst. 4 NŘ.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 3152/2009-I ve spojení s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3159/2010.

2.2. Rozdíly elektronického a listinného notářského zápisu

Jak již bylo zmíněno, v § 61a NŘ zákonodárce stanovuje všechny odchylky od obecných a speciálních požadavků na jednotlivé notářské zápisy. Ve své podstatě se ovšem listinný od elektronického vzhledem ke snaze zachovat stejnou právní kvalitu ve velké části podstatných náležitostí příliš neliší. Přesto však několik menších odlišností, především z důvodu technické různosti procesů sepsání elektronického a listinného notářského zápisu, nalézt můžeme. Domnívám se, že s ohledem na zmíněné bude mít neaplikování těchto odchylek v příslušných případech stejný důsledek jako nesplnění jedné z podstatných náležitostí notářského zápisu, tedy nedostatek formy, byť zejména v nově zakotvených povinných prohlášeních je cítit možná až přílišný formalismus.

Hovořím tím zejména o ustanovení § 61a odst. 2 NŘ, ze kterého vzniká povinnost uvést v notářském zápise, že byl sepsán elektronicky. Zjevně tedy zákonodárce klade důraz na maximální rozpoznatelnost elektronického notářského zápisu, listinného notářského zápisu a notářského zápisu, který byl elektronicky konvertovaný. Rozdíl prvních dvou variant však vyplývá již z toho, že elektronický notářský zápis nikdy nebude obsahovat vlastnoruční podpisy účastníků, notáře ani dalších osob, u kterých se tak vyžaduje, nýbrž jejich elektronické podpisy.⁷⁶ Z tohoto tedy spolehlivě poznáme, že se nejedná o listinný notářský zápis. Z hlediska pravosti a platnosti zápisu potom není důležité, zda byl podepsán elektronicky, či vlastnoručně, neboť oba způsoby mají tutéž kvalitu i účinky, ale že jej podepsali správné osoby.⁷⁷ Právě kontrola podpisů by přitom měla být jednou z prvních věcí, na které se při zkoumání zápisu z pohledu formálních náležitostí zaměříme.

Ve srovnání s konvertovaným zápisem pak elektronickému notářskému zápisu chybí tzv. doložka konverze, která konverzi prokazuje a je nedílnou součástí konvertovaného dokumentu. V návaznosti na uvedené je na místě zdůraznit, že neuvedení informace o skutečnosti, že sepsání konkrétního notářského zápisu bylo provedeno elektronicky, způsobí nedostatek formy, což je vzhledem k relativní nadbytečnosti takového prohlášení, na níž upozorňuji, skutečně velká sankce.

⁷⁶ § 61a odst. 2 písm. a) a písm. b) NŘ.

⁷⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3159/2010.

Druhé prohlášení nalezneme v § 61a odst. 4 NŘ a týká se způsobu ověření totožnosti u obou popisovaných typů notářských zápisů. Byl-li tento proces učiněn bez fyzické přítomnosti účastníka s využitím elektronické identifikace podle § 64a NŘ, musí elektronický notářský zápis o této skutečnosti výslovně informovat. Domnívám se, že pro dostatečnou právní jistotu však není podstatný způsob ověření totožnosti, nýbrž samotná skutečnost, že totožnost byla ověřena notářem. Notář by měl, jakožto prostředek státního dohledu nad zákonností veškerých jemu svěřených procesů, splňovat vysoký profesní a morální standard, proto bych presumoval i poměrně vysokou důvěru v jeho tvrzení o ověření totožnosti. Na druhou stranu zde jistě můžeme argumentovat přezkoumatelností postupu notáře, nicméně je třeba si uvědomit, že nebude-li z celé videokonference pořízen záznam, nezákonnost postupu notáře bude jen stěží prokazatelná. Ze zmíněných důvodů tedy nerozumím snaze o to, aby byla tato informace explicitně sdělována.

Uvedení informace o ověření totožnosti za pomoci elektronické identifikace navíc znamená, že v souladu s § 61a odst. 4 NŘ zároveň notářský zápis neobsahuje podle svého typu údaj o místě sepsání zápisu, respektive o místě právního jednání, jež tento zápis osvědčuje. V případě listinného zápisu by tento údaj byl podstatnou náležitostí. Vzniká tedy paradoxní situace, kdy listinný zápis má s elektronickým v téže věci opačný požadavek. Přestože se nejedná o nikterak zásadní problém, patrně může nastat situace, která zúčastněným stranám způsobí komplikace.

Je třeba si do budoucna klást otázku, jestli údaj o místě sepsání, respektive právního jednání je, nebo není v obchodněprávní agendě podstatnou náležitostí. Zjevně by totiž bylo jednodušší jej v rámci sjednocení úpravy listinného a elektronického zápisu zcela vypustit. Jelikož má práce za cíl popsat především založení společnosti s ručením omezeným, bude se v problematice uvedení údaje o místě věnovat pouze notářskému zápisu o právním jednání.

V souvislosti s místem jednání odborná literatura hovoří spíše o notářské činnosti konané v oblasti dědického práva, přičemž z pohledu listinných zápisů by měl mít tento údaj zejména funkci ochrany před podvodným jednáním.⁷⁸ V oblasti elektronických zápisů se však místo jednání stává irelevantním, což evidentně plyne též ze záměru

⁷⁸ JINDŘICH, M. § 63 [Náležitosti]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád*, s. 313.

zákonodárce tento údaj úplně obejít. K tomu existuje poměrně jednoduchý důvod, neboť určení místa právního jednání uzavřeného po internetu je v oblasti právních vztahů, v nichž všechny strany vystupují v rovném postavení, prakticky nemožné.⁷⁹

Do jisté míry tedy v této novince můžeme spatřovat otevřené dveře k vypuštění údaj o místě právního jednání i u notářských zápisů v listinné podobě. Dalším důvodem nadbytečnosti je Sbíрка dokumentů, zásluhou které si může kdokoliv ověřit jakýkoliv notářský zápis. Dojdeme-li tedy k závěru, že údaj o místě právního jednání skutečně není významný, a zároveň vyložíme zákonné požadavky na obsah notářského zápisu doslovně, opět se dostáváme do bodu, kdy neuvedení nepodstatné informace může způsobit nedostatek formy zápisu.

Vycházíme-li dále z premisy, že údaj o místě není podstatnou náležitostí a v duchu toho se zaměříme na samotné prohlášení, znamená to, že abychom se zbavili údaje o místě, implementovali jsme do právní úpravy povinné a nicneříkající prohlášení o využití elektronické identifikace. Byť judikatura poznamenává, že neuvedení málo významné náležitosti nemusí nutně mít za následek nedostatek formy,⁸⁰ za předpokladu případného soudního sporu se pohybujeme v oblasti velmi nejistého výsledku. Nevidím tedy žádný důvod, proč účel tohoto ustanovení, jímž je především sdělení informace, že totožnost byla skutečně ověřena, nemohl zůstat v režimu jednotlivých speciálních ustanovení.⁸¹

Dalším rozdílem proti listinnému zápisu o právním jednání je dle § 61a odst. 5 NŘ vyloučení pokračování v notářském zápise. To znamená, že nebude-li celý elektronický zápis uzavřen během jednoho časového úseku, nelze na něj již navázat a doplnit jej pokračováním. Tato praxe je užívána zejména v případech, kdy jeden z vícero účastníků není přítomen u notáře, což za běžných okolností způsobí nemožnost dokončit notářský zápis, a tím i zvýšení časových nároků a nákladů na straně účastníků. Není-li tedy alespoň v nějaké části notářský zápis uzavřen, je v něm možné pokračovat na jiném místě, v jiný čas a dokonce s jiným notářem.⁸²

⁷⁹ Např. při uzavření společenské smlouvy.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3159/2010.

⁸¹ Srov. např. § 63 odst. 1 písm. e) NŘ nebo § 80b odst. 1 písm. h) NŘ.

⁸² JINDŘICH, M. § 62 [Způsob sepisování]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád*, s. 308.

Zejména místo sepsání může být častou příčinou skutečnosti, že se nedostaví všichni účastníci, což se vzhledem k nynější možnosti realizovat celý proces online změnilo. Dalším důvodem nepovolení pokračování v elektronickém notářském zápisu je zjevně i technická stránka věci, když pokračování musí být v souladu s § 13 odst. 2 ve spojení s § 11 odst. 2 Kancelářského řádu „*sešita šňůrou nebo stuhou, jejíž uzel se překryje uzávěrou,*“⁸³ což s ohledem na vlastnosti elektronického zápisu není možné. Z technické stránky nemůžeme opomenout ani problematiku elektronického podpisu. Pokračování musí bezprostředně navazovat na původní dokument. To znamená, že vzhledem k architektuře elektronického podpisu, kdy lze podepsat pouze celý dokument, by např. účastník nepřítomný na sepsání první části zápisu svým elektronickým podpisem podepisoval celý zápis a nikoliv jen pokračování, jak je tomu u listinné podoby. Tato skutečnost by mohla mít za následek pochybnosti o celém procesu a ohrozit i důkazní sílu elektronických notářských zápisů. Zákonodárce tedy právem vyloučil tuto možnost.

Zmíněné ovšem samozřejmě nebrání notáři pokračovat v rozpracovaném elektronickém notářském zápise, který dosud nebyl ani z části uzavřen. Tuto pravomoc lze dovodit z obecné definice notářské činnosti, když se jí rozumí mj. „*sepisování veřejných listin a osvědčování právně významných skutečností.*“⁸⁴ Dále můžeme argumentovat i eventuální časovou náročností sepsání konkrétního zápisu, kvůli níž ani notářský řád nestanovuje žádné specifické podmínky pro dobu vyhotovování návrhu. Příkladem může být obsáhlé zakladatelské právní jednání.

Je tedy zřejmé, že rozdílů mezi elektronickým notářským zápisem a tím v listinné podobě najdeme celou řadu, prakticky žádný z nich ovšem není nikterak zásadní. V některých případech by se z výše zmíněných důvodů právní úprava ještě měla poupravit, nicméně i dosavadní změna je obrovským krokem vpřed. Nutno dodat, že přes tyto malé rozdíly jsou alespoň prozatím oba druhy zápisů alternativní, což je nepochybně vítané. V dalších oddílech této části se následně bude práce blíže věnovat elektronickému notářskému zápisu o právním jednání, zejména procesům souvisejícím s jeho vyhotovením, a nakonec i Sbírcе dokumentů.

⁸³ Notářská komora České republiky. *Kancelářský řád*. [online]. [cit. 29. 6. 2022].

⁸⁴ § 2 NŘ.

2.3. Elektronický notářský zápis o právním jednání

Jak již bylo zmíněno výše, notářský zápis o právním jednání je vedle notářského zápisu osvědčujícího právně významné skutečnosti jedním ze dvou základních typů notářských zápisů relevantních pro právo obchodních korporací. Právě tento druh je podkladem pro zápis společnosti do obchodního rejstříku a od účinnosti novely notářského řádu je možné jej vyhotovit i v elektronické podobě.

Podstatné náležitosti tohoto zápisu nalezneme v § 63 NŘ v kombinaci s § 59 NŘ. V případě elektronické podoby notářského zápisu jsou pak tato ustanovení ještě doplněna a poupravena § 61a NŘ, jak bylo popsáno výše. Vzhledem k povaze můžeme tyto náležitosti označit za obsahové. O mnohých z nich práce pojednává v předešlém oddíle v rámci obecných rozdílů mezi listinným a elektronickým notářským zápisem.

Na druhé straně od obsahových náležitostí následně leží např. ověření totožnosti a zástupčího oprávnění účastníka, respektive jeho zástupce, či jejich schválení notářského zápisu. Ve své podstatě tedy můžeme hovořit o náležitostech technického rázu, které se do obsahu notářského zápisu promítají. Pomineme-li variantu, kdy účastník požaduje vydání elektronického notářského zápisu v osobní přítomnosti, při níž se bude i nadále postupovat podle § 64 NŘ, velkou novinkou je, že celý proces sepsání notářského zápisu tohoto typu je zásluhou nové právní úpravy možný učinit zcela online. Velký podíl tedy na zmíněné možnosti má elektronická identifikace.

Právě elektronická identifikace tedy přinesla možnost sepsat za určitých podmínek notářský zápis odkudkoliv a s kýmkoliv, kdo má dostupné internetové připojení. Následující pododdíly se fenoménu elektronické identifikace budou věnovat z pohledu notářského řádu, zejména potom upozorní na rizika vycházející z dosavadní, prozatím do jisté míry nepřizpůsobené právní úpravy.

2.3.1. Ověření totožnosti online

Do přijetí novely notářského řádu bylo provedení ověření totožnosti možné třemi způsoby. Buď notář znal totožnost účastníka, či jeho zástupce z dřívějších setkání, nebo neznal-li jej, byla mu tato osoba povinna předložit příslušný úřední doklad o totožnosti. Třetí a poslední možností bylo prokázání totožnosti za pomoci dvou svědků. U všech těchto variant přitom musí být identifikovaný fyzicky přítomen u notáře. V případě

právnícké osoby se potom prokazuje i její existence a dále též totožnost fyzické osoby, která za ní jednala.⁸⁵

Ověření totožnosti, respektive údaj o tom, že notáři byla totožnost prokázána nebo známa, je dle příslušných ustanovení notářského zápisu o právním jednání jednou z podstatných náležitostí.⁸⁶ Neuvedení skutečnosti, že notář ověřil totožnost účastníka, či jeho zástupce, způsobí nedostatek formy notářského zápisu, který tak nebude považován za veřejnou listinu a nebude tedy mít ani účinky, jež jeho prostřednictvím mají nastat.⁸⁷ Pokud k ověření totožnosti z jakéhokoliv důvodu nedojde ani jedním ze zmíněných způsobů, je notář povinen odmítnout sepsat notářský zápis.⁸⁸

Tento trojí způsob samozřejmě zůstal, nicméně k němu byla vytvořena alternativa v podobě § 64a NŘ, která implementovala povinnost notářů přijímat prostředky elektronické evidence schválené podle zákona o elektronické identifikaci Ministerstvem vnitra, tedy prostředky vydané v rámci kvalifikovaných systémů. Dále notáři přijímají i prostředky, které vydávají banky a jež lze využít mimo rámec kvalifikovaného systému. Jelikož je tímto způsobem poskytnuto českým osobám právo na elektronickou identifikaci, pohybujeme se zároveň v mezích čl. 6 eIDAS, a proto bude v kontaktu s notáři využitelný také zahraniční prostředek, který splňuje podmínky tohoto článku a vyšší míru záruky podle § 64a NŘ.⁸⁹

Ustanovení § 64a odst. 3 NŘ zároveň vyloučilo možnost ověřit totožnost za pomoci svědků, a to zřejmě z bezpečnostních důvodů, neboť tento typ ověření totožnosti se i v analogovém světě zjevně považuje pouze za nouzovou variantou např. při ztrátě úředních dokladů, nikoliv jako běžně využívanou možnost.⁹⁰ Druhým důvodem pro takové vyloučení může též být technická složitost procesu, kdy by se namísto jedné fyzické osoby prokazovaly prostřednictvím prostředku elektronické identifikace hned dvě.

⁸⁵ JINDŘICH, M. § 63 [Náležitosti]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád*, s. 313.

⁸⁶ Srov. např. § 63 odst. 1 písm. e) NŘ.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 3152/2009-I.

⁸⁸ § 64 NŘ.

⁸⁹ Čl. 13b Směrnice 2.

⁹⁰ BERNARD, P. § 64 [Prokázání totožnosti]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád*, s. 330.

Jestliže tedy účastník, popřípadě jeho zástupce, vlastní jeden z výše zmíněných typů prostředků elektronické identifikace, může kontaktovat notáře. Ten, aby mohl ověřit totožnost osoby online, musí být s to ověřit, že jsou údaje předkládané zásluhou elektronické identifikace skutečně údaji o osobě, jež je předkládá. Současně s předložením prostředku se tedy fyzická osoba spojí s notářem prostřednictvím videokonference, jejímž účelem je nejen ověření totožnosti vizuální cestou, tedy autentizace, ale i kontrola zákonnosti a způsobilosti k právnímu jednání neboli autorizace.⁹¹

2.3.2. Postup identifikace a autentizace

Zatímco systémy a prostředky elektronické identifikace mohou být v mnoha stránkách rozmanitou záležitostí a jejich vlastnosti takřka výhradně určují správci, samotný proces elektronické identifikace se v rámci těchto systémů ani s ohledem na poskytovanou službu, či užívaný systém nikterak neliší.

Aby celý postup započal, musí nejprve fyzická osoba požádat notáře o poskytnutí služby vyžadující ověření totožnosti, v našem případě bude poskytovanou službou založení společnosti s ručením omezeným. Notář Národnímu bodu pro identifikaci a autentizaci zašle tzv. SAML žádost o přihlášení, která stanoví, jaké údaje a jakou minimální úroveň záruky musí identifikovaná osoba prokázat k poskytnutí služby. Národní bod v souladu s podmínkami žádosti automaticky vybere ty správce, respektive systémy, které je splňují, a nabídne osobě přihlášení prostřednictvím těchto systémů.

Osoba se přihlásí do zvoleného kvalifikovaného systému elektronické identifikace, čímž se identifikuje. Systém ověří její totožnost, přičemž výsledek v podobě autorizačního tokenu obsahujícího informace uchovávané o ověřované osobě předá Národnímu bodu. Ten z ISZR a dalších napojených datových zdrojů získá v žádosti požadované informace o osobě.⁹²

Při tomto procesu přitom může notář vzhledem ke zrušení zvláštní úpravy v notářském řádu požadovat pouze informace v nezbytně nutném rozsahu, a to v souladu

⁹¹ Odst. 22 Směrnice 2.

⁹² Informační web elektronické identity. *Příručka k využití služeb národní identity autority pro kvalifikované poskytovatele služeb veřejné správy* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. 2022 [cit. 08.06.2022].

s § 8 odst. 1 ZEO.⁹³ I s ohledem na zmíněnou již neúčinnou právní úpravu v notářském řádu se bude jednat zejména o údaje dle ustanovení § 25 odst. 1 ZVR a digitální fotografie identifikované osoby. Mimo to se obligatorně zjišťuje též skutečnost, zda jednáající osoba není vedena v registru obyvatel jako zemřelá. Všechny tyto pro poskytnutí služby relevantní informace následně Národní bod předá notáři.⁹⁴

Výjimku ze zmíněného postupu představuje bankovní identifikace mimo kvalifikovaný systém, která je jednou z možností dle § 64a odst. 2 NŘ. V principu se od výše popsaného způsobu příliš neliší. Prakticky nalezneme jediný podstatný rozdíl, při procesu, kdy je osoba ztotožňována se zadanými údaji, totiž není využíváno Národního bodu, nýbrž databáze samotné banky. Notář tedy při ověření a získání potřebných informací o účastníkovi interaguje přímo s poskytovatelem těchto údajů a nemá prostředníka, jako je tomu v případě využití kvalifikovaného systému.⁹⁵

Splněním jednoho z uvedených postupů je osoba žádající o službu, či její zástupce, identifikována a může do připraveného formuláře zadat základní požadované parametry společnosti, které bude chtít zanést do zakladatelského právního jednání.⁹⁶ Následně se s notářem spojí prostřednictvím videokonference, během níž ji notář zejména za pomoci digitální fotografie autentizuje se zadanými údaji. Tímto způsobem je zajištěno, že má notář takřka 100% jistotu v informaci, s kým skutečně jedná. Eliminuje se tedy riziko, kdy elektronickou identifikaci jedné osoby využívá neoprávněná osoba, na což práce upozorňuje v první kapitole.

2.3.3. Autorizace a její rizika

Posledním nezbytným krokem v procesu ověření totožnosti je autorizace. Během ní notář dle novelou mírně upraveného § 63 odst. 1 písm. d) NŘ především ověřuje způsobilost účastníka k právnímu jednání, které má být předmětem vyhotoveného notářského zápisu. Jestliže je účastníkem fyzická osoba, která je zastoupena, notář mimo svéprávnost zástupce kontroluje i trvání zastoupení a má povinnost dotázat se též

⁹³ Srov. zák. č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci.

⁹⁴ Op. cit. pozn. 92.

⁹⁵ PETERKA, J. Kam všude se s bankovní identitou (přes NIA) nedostanete? [online]. In: *lupa.cz*. 2021 [cit. 02.07.2022].

⁹⁶ Notářská komora České republiky. *Založení SRO online – úvodní informace* [online]. [cit. 03.07.2022].

na způsobilost zastoupené fyzické osoby. Při jednání za právnickou osobu se tyto informace, tedy trvání zastoupení a způsobilost k právnímu jednání, vyžadují o fyzické osobě, která za ní toto jednání v daný moment provádí.⁹⁷

Za účelem ověření svéprávnosti musí pod hrozbou absolutní neplatnosti pro nedostatek formy v notářském zápise zaznít, že účastník, či jeho zástupce prohlašují splnění těchto podmínek. V ideálním případě by při dodržení litery zákona měli k prohlášení připojit i svůj podpis, aby se předešlo eventuálním sporům o pravosti prohlášení. Zde ovšem při sepsání elektronického notářského zápisu nastává poměrně zásadní problém. Přestože účastník či zástupce podepisuje svým elektronickým podpisem celý notářský zápis, nelze tento podpis považovat za podpis předmětného prohlášení.⁹⁸ Jelikož zároveň neexistuje možnost, jak elektronicky podepsat pouze část dokumentu, znamená to, že je tato varianta v praxi neuskutečnitelná.

Vzhledem k hojně využívanému extenzivnímu výkladu řešeného ustanovení však přichází v úvahu ještě druhá možnost, jak splnit tuto náležitost. Účastník nebo jeho zástupce učiní prohlášení ústně, respektive odpoví na notářův dotaz na svéprávnost, což následně notář poznamená do notářského zápisu.⁹⁹ *Stricto sensu* tento postup povolený není, neboť litera zákona jednoznačně požaduje prohlášení účastníka, nikoliv notáře, judikatura nicméně k takovému výkladu prozatím mlčí. Při sepsování elektronického notářského zápisu se tak každý notář uchýlí k této variantě, byť z ní mimo zmíněné vyplývá hned dvojí potenciální nebezpečí.

První je prokázání, zda toto ústní prohlášení bylo účastníkem či jeho zástupcem před notářem skutečně učiněno, kdy veškerá právní jistota stojí a padá s notářovým tvrzením v zápise. Tato skutečnost by nicméně s ohledem na výše zmíněný předpokládaný vyšší morální a profesní standard nutně nevadila. Porovnáváme-li navíc situaci v tomto ohledu se stejným ústním prohlášením ve fyzické přítomnosti účastníka, je možná patrný mírný posun, spíše ale z důvodů technických než legislativních. Se zavedením videokonference totiž přichází příležitost celý rozhovor nahrávat bez navýšení nákladů pro notáře a narušení pohodlí pro jeho klienta, což řeší problém

⁹⁷ JINDŘICH, M. § 63 [Náležitosti]. In: BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. (2018) *Notářský řád*, s. 316.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

prokázání, zda byl účastník na svéprávnost dotázán. Notářovo právo na nahrávání a uchování rozhovoru dle mého úsudku vychází z § 109i odst. 3 NŘ, který stanoví, že „notář je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro potřeby výkonu notářské činnosti.“ Je nicméně otázkou, jaké jsou limity tohoto ustanovení vzhledem k délce uchování nahrávky v dispozici notáře. Příliš krátká doba může notáři způsobit nemalé obtíže při sporu např. u tzv. ready-made společností, které ze své podstaty nejsou využívány i několik let. Delší období naopak zvyšuje pravděpodobnost úniku osobních dat, ať už z důvodů stojících uvnitř, či vně notářské kanceláře.

Druhé nebezpečí potom plyne z velmi omezených možností notáře, jakým způsobem může učiněné prohlášení ověřit. Až na naprosté výjimky se totiž musí spoléhat na svůj vlastní úsudek.¹⁰⁰ Přidáme-li k této skutečnosti ještě problémy přicházející s využitím informačních technologií ve styku s notářem, poměrně jednoduše můžeme dojít k závěru, že bude pro notáře ještě mnohem obtížnější rozeznat osobu s plnou svéprávností a osobu s omezenou svéprávností, a to např. z důvodu horší obrazové a zvukové kvality přenosu.

V případě zástupce se problém ohledně způsobilosti k právnímu jednání zdvojnásobuje, když notář tuto informaci musí vyžadovat nejen o účastníkovi, ale také o jejím zástupci. Ohledně zástupce přibývá navíc ještě kontrola trvání zastoupení. Ta je ovšem bezesporu snazší záležitostí, neboť notáři bude předkládána povětšinou úředně ověřená plná moc, či např. soudní rozhodnutí. K takovému dokumentu notář přistupuje z pohledu běžné obezřetnosti a profesní zkušenosti a případná škoda vzniklá v důsledku použití kvalitně zpracovaného padělku nebude úspěšně vymáhána.¹⁰¹

Jelikož je prakticky nemožné dokázat, že fyzické osobě nebyla omezena svéprávnost, zákonodárce v tomto ohledu naprosto pochopitelně převedl za pomoci účastníkova prohlášení o svéprávnosti veškerou odpovědnost za pravdivost tvrzení na účastníka, respektive jeho zástupce. Ukáže-li se prohlášení jako lživé, za neplatnost notářského zápisu a tím i případnou neplatnost celé právnické osoby dle § 129 OZ tak nebude notář odpovědný. Jak jsme si však ukázali výše, je velmi pravděpodobné, že s přibývajícím využitím informačních technologií bude stále více využívána varianta ústního prohlášení zaznamenaného notářem. Dá se tedy předpokládat, že potenciál sporů

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006.

na toto téma vzrostl a byť jich takřka nepochybně nebude mnoho, považují ustanovení § 63 odst. 1 písm. d) NŘ z pohledu notářů za relativně nebezpečné.

Vzhledem k horší praktické uplatnitelnosti tohoto ochranného mechanismu v nastávajícím období digitalizace je možná na čase hledat alternativní řešení. V návaznosti na to bych si dovolil navrhnout jeho úpravu, kdy prohlášení nutně nemusí být přímo inkorporováno do notářského zápisu, nýbrž by mohlo být externím dokumentem, který účastník podepíše svým elektronickým podpisem. Vzhledem k nulové upotřebitelnosti prohlášení ze strany účastníka by jej uchovával pro svou ochranu notář, eventuálně by se potom o jeho obsahu mohl zmínit ve Sbírce dokumentů v rámci informací o příslušném notářském zápise.

Tímto způsobem lze zachovat materiální část prohlášení, neboť by bylo jednoznačně řečeno, že daná osoba splňuje zákonné podmínky pro vyžadované právní jednání. Zároveň bude splněna i stránka formální, neboť bude prohlášení učiněno v písemné podobě. Odpovědnost za vadu prohlášení by navíc bez jakýchkoliv pochybností ležela vždy na straně osoby, jež ho činí.

2.4. Sbírka dokumentů

Ve světle elektronického notářského zápisu možná poněkud zapadla ještě jedna velká novinka, kterou je zavedení Sbírky dokumentů a Evidence elektronických podpisů. Pro účely této práce bude řešen pouze první zmíněný archiv, který je zásadní především z hlediska právní jistoty osob, které nejsou žádným způsobem zúčastněny na sepsání notářského zápisu.

Ustanovení § 35n odst. 1 NŘ zavedlo po vzoru např. Slovenska či Rakouska evidování a ukládání všech notářských zápisů, které se od účinnosti novely vytvoří.¹⁰² Zatímco elektronickým zápisům se pouze přiřadí číslo,¹⁰³ načež mohou být vloženy do Sbírky dokumentů, u listinných zápisů je postup ze zřetelných důvodů složitější. Do elektronické podoby je listinný zápis převeden hned dvojím způsobem. Zaprvé naskenováním celého zápisu se všemi náležitosti a zadruhé uložením dokumentu ve strojově čitelné podobě se všemi jeho přílohami, přičemž musí zahrnovat alespoň celý

¹⁰² Důvodová zpráva č. 300/2021 Dz, op. cit. pozn. 68.

¹⁰³ § 35n odst. 2 NŘ.

obsah notářského zápisu.¹⁰⁴ Obě tyto listiny se ukládají v PDF a musí obsahovat kvalifikovaný elektronický podpis osoby, jež zápis sepsala.¹⁰⁵

Proces vložení do Sbírký dokumentů musí být učiněn ještě v den sepsání notářského zápisu, nicméně toto pravidlo může být ve výjimečných situacích a s náležitým odůvodněním porušeno.¹⁰⁶ O notářském zápise se evidují údaje o účastnících, datum, předmět úkonu, pořadové číslo dokumentu, číslo zápisu, údaj o tom, jestli je listinný, nebo elektronický, údaje o notáři a datum a čas založení do Sbírký dokumentů.¹⁰⁷

Podobný archiv notářských zápisů u nás doposud neexistoval, novela notářského řádu jej však zřídila. Dnes tedy má každý v rámci transparentnosti a právní jistoty možnost využít dálkový přístup k některým informacím ohledně notářských zápisů vedených v tomto archivu. To znamená, že po zadání příslušného čísla notářského zápisu a jeho data je nyní možné ověřit nejen jeho existenci, ale i jeho obecný obsah a účastníky. K samotnému dokumentu potom přístup poskytováný není.¹⁰⁸

Jednou z možností, jak se k evidovaným údajům dostat, je využití tzv. QR kódu, přičemž právě tato možnost je uživatelsky zdaleka nejpohodlnější. QR kódy ovšem nejsou vzhledem k dikci ustanovení § 35n odst. 8 NŘ notářským zápisům přidělovány povinně, což nás opět svádí ke konzervativnějším postupům. To je škoda zejména s ohledem na zajištění ochrany třetích osob pomocí zpětného ověření, jehož možnost QR kód poskytuje.¹⁰⁹ Mimo to však Sbírký dokumentů bezpochyby naplňuje veškerá do ní vkládaná očekávání a je dalším krokem vedoucím nejen k digitalizaci služeb veřejného sektoru, ale i k vyšší bezpečnosti.

2.5. Shrnutí digitalizace notářství

Novela notářského řádu přinesla opravdu velký pokrok, když jsme přeskočili hned několik vývojových stádií, kterými procházeli státy, v nichž jsme se inspirovali, a takřka

¹⁰⁴ § 35n odst. 4 NŘ ve spojení s § 5 odst. 1 PSD.

¹⁰⁵ § 5 odst. 7 a § 5 odst. 3 PSD.

¹⁰⁶ § 6 PSD.

¹⁰⁷ § 35n odst. 6 ve spojení s § 4 odst. 1 PSD.

¹⁰⁸ § 35n odst. 8 NŘ.

¹⁰⁹ ČTK. *Notářka zabránila podvodnému převodu společnosti díky online databázi doložek* [online]. Advokátní deník. 2022 [cit. 02.07.2022].

z notářského starověku jsme se přesunuli do digitálního 21. století. Nové možnosti a zjednodušení v obchodněprávní agendě především v podobě veškerého kontaktu s notářem i sepsání elektronického notářského zápisu online, které novela přinesla, dokonce zcela zastiňují možné problematické části, jež jsou zmíněny v oddílech výše.

Konkrétně u zakládání obchodních korporací jsme touto změnou odstranili všechny překážky v notářském řádu, které bránily založení obchodní korporace online během jediné videokonference. Další zkvalitnění tohoto procesu tak už bude muset být důsledkem novely ostatních zákonů, jimiž se vznik obchodních korporací řídí.

Dále nemůžeme zapomínat ani na novou Sbíрку dokumentů, respektive Evidenci elektronických podpisů, jejichž účelem je zejména ochrana třetích osob zpětným ověřením předkládaných dokumentů. V této části bych však opět podotkl, že v nepovinném užití QR kódu, s jehož pomocí může být ověřena pravost dokumentu, vidím určitou rezervu.

Celkově se ovšem jedná o velmi povedenou právní úpravu, kterou uvítala především odborná veřejnost, neboť šetří čas i náklady a vzhledem k absenci potřeby osobní návštěvy notáře opět přibližuje advokátní i notářskou praxi k povoláním nenáročným na místo jejich výkonu. Dodejme ještě, že novela byla nominována do finálového hlasování ankety Zákon roku 2021 a v konkurenci např. rozsáhlé novely stavebního zákona se umístila na 4. místě, i to tedy svědčí o její úspěšnosti.¹¹⁰

Závěrem si můžeme pokládat otázku, jaký vliv bude mít na notářský řád přijetí nové právní úpravy Evropské peněženky digitální identity, která ačkoliv by měla fungovat na stejném, či velmi podobném principu jako elektronická identifikace doposud, drobné změny přeci jenom očekávatelné jsou. Na ně bude muset následně reagovat i tuzemský zákonodárce a technické zázemí Notářské komory. Byť se v tomto ohledu pohybujeme na hraně spekulace, když zejména o architektuře peněženky a jejích vlastnostech není dostupných mnoho informací, považuji za nutné tuto skutečnost připomenout.

¹¹⁰ HONSOVÁ, A. V Anketě Zákon roku zvítězil nový stavební zákon [online]. In: *zakonroku.cz*. 2022 [cit. 03.07.2022].

3. Vznik společnosti s ručením omezeným online

Provedl-li notář úspěšně ověření totožnosti účastníka nebo jeho zástupce, a následně i autorizaci, může se posunout k sepisování elektronického notářského zápisu. Ten mimo další náležitosti zahrnuje i obsah zakladatelského právního jednání, kterým bude zakládána korporace ustavena.¹¹¹

Než se pustíme do rozboru tohoto tématu, považuji za naprosto klíčové určit, jaká očekávání vlastně má od vzniku obchodní korporace online odborná a laická veřejnost a také zákonodárci. Od tohoto očekávání se totiž bude odvíjet rozvoj příslušné právní úpravy, na to navázaný technický vývoj a také tato práce.

Jestliže je účelem této změny pouze uspoření času a financí, které bychom v offline případě užili na cestu k notáři, pak nepochybně postačí novela notářského řádu. Její zásluhou můžeme již dnes založit společnost s ručením omezeným online, k čemuž se Česká republika zavázala ve Směrnici 2. Vzhledem k podobnosti procesů je pak reálné tímto způsobem založit i jakoukoliv jinou obchodní korporaci, byť se v této oblasti prozatím pohybujeme pouze v teoretické rovině.

Ohledně možností, které implementace Směrnice 2 přináší, to ovšem znamená, že výrazné zlepšení proběhne pouze u osob, které z nejrůznějších důvodů mají v momentě potřeby založení obchodní korporace omezenou možnost návštěvy notáře a užití jeho služeb. Je tomu tak z důvodu, že samotný proces od ustavení po zápis do obchodního rejstříku zůstává stejný. Výjimku představuje pouze brzká novelizace živnostenského zákona a částečně i zákona o obchodních korporacích (v době vypracování této práce prošla novela pod sněmovním tiskem č. 139/0 bez sebemenšího problému třetím čtením v Poslanecké sněmovně, dá se tedy předpokládat, že bude plně schválena nejpozději na přelomu roku). Domnívám se však, že bychom se s tímto stavem zdaleka neměli spokojit, a pokud zde skutečně existuje potenciál zakládat obchodní korporace během několika málo minut, maximálně hodin, měli bychom se jej pokusit co možná nejvíce využít. Tento názor do velké míry prosazuje mj. i evropský zákonodárce v odst. 2 Směrnice 2: *„...pro snadnější, rychlejší a časově i nákladově efektivnější zahájení ekonomické činnosti založením společnosti...“*

¹¹¹ § 63 odst. 1 písm. f) NŘ.

Po zefektivnění a zrychlení procesu zjevně volá i laická a odborná veřejnost,¹¹² v blízké budoucnosti se tedy dá očekávat, že český zákonodárce bude tlačěn, aby se touto problematikou i nadále zabýval a přinesl uspokojivé řešení. Ačkoliv totiž založení společnosti s ručením omezeným online již bezpochyby možné je, stále se podobně jako u každého nového systému potýkáme s vlivy dosavadní konzervativní právní úpravy. Ty mohou rychlost celého procesu zpomalit, a to nejen v řádu hodin, ale dokonce dní. Zároveň v souvislosti s tím považuji za nutné zdůraznit, že dojde-li k novelizaci právní úpravy ve prospěch rychlejšího zakládání společností online, velmi pravděpodobně bude touto změnou pozitivně ovlivněna i rychlost založení společnosti offline.

Pro další oddíly bude práce vycházet z výše popsané premisy, a to sice zkrácení délky trvání procesu od kontaktování notáře po zápis obchodní korporace do obchodního rejstříku v online formě. Možnost uskutečnění takového posunu bude práce řešit se zaměřením na společnosti s ručením omezeným, neboť právě u těch je z hlediska četnosti využití kladen na vývoj tímto směrem největší důraz. Zejména se práce pokusí přijít s řešením, které zrychlí založení společnosti online i offline.

3.1. Problematické části právní úpravy

Společnost s ručením omezeným je nejvíce zakládaným a zároveň i nejpočetnějším typem obchodní korporace v Česku,¹¹³ zpřístupnění založení této právní formy online tedy bylo naprosto logickým závazkem a krokem. Zmíněná možnost je zde již více než rok, když první založení společnosti tímto způsobem proběhlo 17. 9. 2021, a tento historický okamžik tak přivedl další část obchodního práva do kyberprostoru.¹¹⁴

Nutno podotknout, že takto může být skutečně založena prakticky libovolná společnost s ručením omezeným. Nicméně, podíváme-li se na množství společností, které lze založit během jediné videokonference s notářem za dobu maximálně několika hodin, tento počet radikálně klesne. Důvody pro tento fenomén nemusíme hledat daleko, neboť všechny navazují na povinnosti, které přímo souvisí s obsahem zakladatelského právního jednání.

¹¹² RAINOVÁ, R. (2020) Bez setkání s klienty se notáři neobejdou, s. 26.

¹¹³ Dun & Bradstreet. *Loni vzniklo o desetinu víc firem než v roce 2020* [online]. 2022 [cit. 13.07.2022].

¹¹⁴ Notářská komora České republiky. *První založená SRO on-line* [online]. 2021 [cit. 14.07.2022].

Obligatorní údaje, které musí zahrnovat každé zakladatelské právní jednání společnosti s ručením omezeným, stanovuje § 146 ZOK. Samotné sepsání tohoto právního jednání nepůsobí žádný nový problém, který bychom doposud neznali. Notář během videokonference komunikuje s klientem a vyhotovuje jej v rámci zákonných mezí podle klientových představ. Rozdílnost těchto procesů při jednání online a osobně u notáře je prakticky nulová.

Bude-li schválena výše zmíněná novela zákona o obchodních korporacích, nově by mělo být od její účinnosti možné využít i vzorovou společenskou smlouvu, která bude v souladu s novým § 146 odst. 2 ZOK uveřejněna na stránkách Ministerstva spravedlnosti. I tato povinnost vychází ze Směrnice 2 a široká veřejnost tak bude moci velmi jednoduše získat představu o obsahu zakladatelského právního jednání ještě před kontaktováním notáře. Navíc tento vzor bude kdokoliv moci přímo použít pro založení společnosti s ručením omezeným, což může ušetřit část nákladů.

Zásadní však není zakladatelské právní jednání jako takové, nýbrž povinnosti, jež vzniknou okamžikem ustavení obchodní korporace. To znamená ve chvíli, kdy elektronický notářský zápis obsahuje všechny náležitosti podle notářského řádu a zákona o obchodních korporacích. Byť tomu tak nutně nemusí být ve všech případech, tyto povinnosti, které musí být splněny před zápisem do obchodního rejstříku a zároveň je není možné připravit před ustavením společnosti, jsou v současné době celkem dvě – splnění vkladové povinnosti a vznik živnostenského oprávnění.

Obě povinnosti nám zároveň determinují přibližný časový rámeček, v jakém je možné jednotlivé společnosti založit online. Pracovně můžeme tyto povinnosti s ohledem na uvedené povinnosti rozdělit dvojím způsobem. Zaprvé na společnosti, které po svém ustavení musí získat živnost, a ostatní. Zadruhé na společnosti se základním kapitálem nepřevyšujícím 20.000 Kč a ostatní. V řádu minut je potom možný vznik takřka výhradně společností nepotřebujících živnostenské oprávnění a současně majících nízký základní kapitál. Zbylým společnostem v online vzniku sice taktéž nic nebrání, nicméně je třeba počítat s vyššími, přinejmenším několikadenními časovými nároky.

Nutno dodat, že se tato situace velmi brzy poměrně zlepší. Zatímco vkladová povinnost se prozatím nikterak měnit nebude a nadále může do jisté míry celý postup založení brzdit, vznik živnostenského oprávnění již pro zapsání společnosti

do obchodního rejstříku nebude podstatný. Tímto způsobem bude postavena na roveň kategorie společností potřebujících živnost a všech zbylých, jak je uvedena výše.

V následujících oddílech se bude práce věnovat podrobněji právě posledním dvěma překážkám, jež vznik společnosti s ručením omezeným výrazně zpomalují. Zejména přiblíží novelu vzniku živnostenského oprávnění a dále se bude zabývat i splněním vkladové povinnosti. Následně se také pokusí zhodnotit dosavadní právní úpravu a přinese řešení překážek, které s uvedenými povinnostmi souvisí.

3.1.1. Živnostenské oprávnění

„Živnostenské oprávnění je právo provozovat živnost.“¹¹⁵ Je-li úmyslem společníků prostřednictvím společnosti generovat zisk činností, která spadá pod některou z živností dle živnostenského zákona, musí společnost získat živnostenské oprávnění k provozování této živnosti. Tento proces je přitom velmi úzce spjatý se zakladatelským právním jednáním, neboť jednou z jeho obligatorních náležitostí, která se následně zapisuje i do obchodního rejstříku, je informace o předmětu podnikání, respektive předmětu činnosti dle § 146 odst. 1 písm. b) ZOK.¹¹⁶

Zatímco předmět činnosti má nepodnikatelský charakter, může jím být např. správa vlastního majetku, a není tedy nutné se jakýmkoliv živnostenským oprávněním zaobírat, předmět podnikání je případem opačným. Živnostenské oprávnění je k němu za účelem jeho výkonu takřka vždy nezbytné.¹¹⁷ Na tom nemění nic ani skutečnost, když se údaj o předmětu podnikání neshoduje s názvem některé z živností.¹¹⁸ Výjimkou z povinnosti získat živnostenské oprávnění jsou pouze tzv. svobodná povolání, která se řídí zákony *sui generis*, např. zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii.¹¹⁹

Budeme-li se zabývat právě společnostmi, které živnostenské oprávnění potřebují, hned na úvod je třeba zdůraznit, že v současné době nemůže být žádná taková obchodní

¹¹⁵ STAŠA, J. [Živnostenské oprávnění]. In: HENDRYCH, D. a kol. (2009) *Právní slovník*.

¹¹⁶ POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 333.

¹¹⁷ HAVEL, B. § 146 [Náležitosti společenské smlouvy]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 359, marg. č. 5.

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 7 Cmo 205/2016.

¹¹⁹ Op. cit. pozn. 117.

společnost do obchodního rejstříku zapsána, aniž by toto oprávnění nezískala.¹²⁰ Zároveň platí, že získá-li jej, musí zakladatelé požádat o zápis společnosti do 90 dnů ode dne, kdy jim byl doručen výpis o splnění podmínek pro provozování živnosti. V opačném případě vydá živnostenský úřad rozhodnutí o nesplnění podmínek.¹²¹ Výpis o splnění podmínek se vydává vždy do 5 pracovních dní ode dne doručení ohlášení živnosti, respektive ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Tato lhůta může být živnostenským úřadem ze závažných důvodů ještě prodloužena.¹²²

Z výše popsaného lze tedy zcela snadno vydedukovat, že tento proces prakticky paralyzuje jakoukoliv snahu o opravdu rychlé a jednoduché zakládání společností s ručením omezeným. Je tomu tak především z důvodu, že společností, které potřebují živnostenské oprávnění podle živnostenského zákona, je v současné době naprostá většina. Nutno dodat, že se tohoto mechanismu snad již brzy zbavíme, vše ovšem záleží na dalším posunu v rámci legislativního procesu.

Co bude dál?

Zásadním krokem by v tomto ohledu mělo být přijetí již zmiňované novely živnostenského zákona. Velkou a velice kladnou změnou, kterou by tato novela přinesla, lze spatřovat v tom, že společnost by již mohla být zapsána do obchodního rejstříku bez nutnosti vzniku živnostenského oprávnění. Novela totiž oba procesy, tedy získání živnostenského oprávnění a vznik společnosti, oddělí, a ty tak na sobě budou nezávislé. Pokud tedy společnost bude zapsána dříve, než byl vydán výpis o splnění podmínek živnosti dle § 10 odst. 4 ŽZ, bude se postupovat dále obvyklým způsobem pro vznik živnostenského oprávnění již existující právnické osobě.¹²³

S tímto nepochybně přichází riziko, že některé právnické osoby budou výtěžnou činnost provozovat bez tohoto oprávnění. Ať už k tomu dojde z nevědomosti o jejich

¹²⁰ Podobně jako u akciových společností, např. ŠTENGLOVÁ, I. Kapitola 3. Předmět podnikání (činnosti). In: DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 3.

¹²¹ KUNŠTÁTOVÁ, T. § 10 [Živnostenské oprávnění]. In: KUNŠTÁTOVÁ, T., SOLOMONOVÁ, K., DICKELT, F., BALADA, L. *Živnostenský zákon*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 77, marg. č. 3.

¹²² SOLOMONOVÁ, K., BALADA, L. § 47 [Vydání výpisu ze živnostenského rejstříku a vady ohlášení živností]. In: *ibid.*, s. 152, marg. č. 1.

¹²³ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, sněmovní tisk č. 139/0.

povinnosti, nebo úmyslně, vzniká zde poměrně velký prostor pro takové pochybení. S ohledem na to je tedy poskytována mnohem menší ochrana členům statutárního orgánu, kteří tuto skutečnost musí dodatečně kontrolovat a eventuálně vyřizovat po vzniku společnosti. Vzhledem ke hrozící správněprávní, trestněprávní a soukromoprávní sankci za nesplnění této povinnosti je tak kladen větší důraz na jejich zodpovědnost, než tomu bylo před zmíněnou novelou. Důraz na zodpovědnost se sice dá hodnotit pozitivně nejen z právního, ale např. i sociologického hlediska, nicméně je třeba kalkulovat s tím, že se na ni nelze bezbřezě spoléhat. Pravděpodobně tedy bude muset být zvýšena četnost kontrol, zda některá ze vzniknuvších společností nepodniká bez živnostenského oprávnění.

Na opačnou stranu lze tuto situaci připodobnit k ohlášení živnosti, případně vzniku koncese v návaznosti na změnu zakladatelského právního jednání v průběhu života společnosti. Změní-li totiž valná hromada, či jediný společník předmět podnikání společnosti v zakladatelském právním jednání, společnost též ve většině případů není oprávněna tuto další činnost vykonávat, dokud nezíská živnostenské oprávnění. Nutno podotknout, že nově bude situace, kdy společnost alespoň po část svého trvání nebude držitelem potřebné živnosti, nastávat v souvislosti s novelou mnohem častěji, než jak jsme byli doposud zvyklí.

Zákonodárce novelou reflektoval zejména čl. 13g odst. 7 Směrnice 2 a dlužno dodat, že v této změně lze ze současného pohledu i přes výše zmíněná rizika spatřovat pouze pozitiva. Novela nepřináší jen novou možnost založit mnohem větší množství společností online během krátkého časového úseku, ale i provázání a sjednocení právní úpravy vzniku živnostenského oprávnění před zápisem společnosti do obchodního rejstříku a po něm. V trendu dalšího zefektivnění procesu založení společnosti nyní zbude pouze debata o vkladové povinnosti, která bude od účinnosti novely poslední překážkou online vzniku jakékoliv společnosti s ručením omezením v řádu minut, až hodin.

3.1.2. Vkladová povinnost

Podmínky splnění vkladové povinnosti jsou relativně dlouhodobě neměnné, když velká část současné právní úpravy byla převzata ze zák. č. 513/1991 Sb., obchodního

zákoníku, a následně z důvodu poměrně přísné regulace postupně uvolňována.¹²⁴ Výchozím ustanovením je § 148 ZOK, který stanoví, že před zápisem společnosti do rejstříku musí být každý peněžitý vklad splněn alespoň z 30 % a současně musí být splaceno i celé vkladové ážio, tedy zpravidla rozdíl mezi hodnotou vneseného nepeněžitého vkladu a celkové výše vkladu.¹²⁵ Nepeněžitý vklad musí být zároveň vnesen před vznikem společnosti.¹²⁶ To znamená, že aby bylo vyhověno těmto zákonným požadavkům, a současně jsme celý proces maximálně urychlili, je třeba, aby výše zmíněné včetně uzavření smluv, zápisů o předání věci atp. proběhlo již v rámci té videokonference s notářem, na níž bylo sepsáno zakladatelské právní jednání.¹²⁷ Právě možnost a nemožnost takového konání determinuje, které společnosti s ručením omezeným lze založit online během několika minut a které nikoliv.

V následujících odstavcích se práce pokusí o rozdělení jednotlivých předmětů vkladu vzhledem k časovému úseku potřebnému k jejich vnesení. Nejprve se zaměří na nepeněžitý vklad, který rozdělujeme na věci movité, věci nemovité, obchodní závody, pohledávky a ostatní nepeněžité vklady, a po něm bude následovat i vklad peněžitý.

Nepeněžitý vklad

Věcí movitou, kterou lze vnést do společnosti, může být pouze taková věc, jež je ocenitelná v penězích.¹²⁸ Dle § 20 odst. 1 ZOK je pak takový vklad proveden předáním správci vkladů, popřípadě i jiným způsobem, který určí zakladatelské právní jednání. Mj. je tedy možné, aby splnění vkladové povinnosti bylo navázáno na účinnost zakladatelského právního jednání.¹²⁹ Tento způsob je zdaleka nejjednodušším ze všech možností, které právní předpisy poskytují pro tento či jakýkoliv jiný vklad, zároveň je zde však i nejmenší právní jistota, že skutečně došlo nebo dojde k předání věci.

¹²⁴ POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. (2022) *Obchodní společnosti a družstva*, s. 47.

¹²⁵ § 144 odst. 2 ZOK.

¹²⁶ § 23 odst. 3 ZOK.

¹²⁷ Srov. KUHN, P. § 15 [Vklad a předmět vkladu]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 39, marg. č. 22.

¹²⁸ § 15 odst. 3 ZOK.

¹²⁹ ŠTENGLOVÁ, I. § 20 [Vnesení movité věci]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 64, marg. č. 4.

Výjimkou mezi movitými věcmi jsou pohledávky, na které se aplikuje ustanovení § 21 odst. 2 ZOK. To požaduje kvalifikovanější formu právního jednání pro vnesení, konkrétně smlouvu o vkladu pohledávky. Další podmínky následně určuje právní úprava postoupení pohledávky. Poměrně zásadní pravidlo ohledně pohledávek pak nalezneme v odst. 3, který stanoví, že pohledávka za zakládanou společností nemůže být předmětem vkladu do této společnosti před jejím vznikem. V některých situacích je možné započtení této pohledávky na povinnost uhradit peněžitý vklad, a to např. při zvýšení základního kapitálu. Nicméně, pro započtení na 30% část peněžitého vkladu, která musí být splacena před vznikem společnosti, podobný postup možný není. Taková pohledávka by totiž mohla vzniknout pouze jako pohledávka na vydání bezdůvodného obohacení, když by společník uhradil určitou peněžitou částku bez právního důvodu na budoucí účet společnosti ještě před jejím ustavením. Podobný konstrukt je přitom právně nemožný.¹³⁰

Byť v situaci zvýšení základního kapitálu, obdobnou argumentaci zvolil i Vrchní soud v Praze „...je nutné konstatovat, že taková platba by v okamžiku dojití na účet společnosti byla platbou bez právního důvodu, neboť v té době by ještě důvod splacení vkladu dán nebyl...jestliže by tedy chtěl tento zájemce dosáhnout splacení vkladu, k němuž se následně zavázal (za splnění ostatních zákonných předpokladů), muselo by dojít k vrácení peněz ze strany společnosti a k následnému splacení nového vkladu společnosti.“¹³¹

U nemovitých věcí je postup vnesení vkladu složitější, nicméně i v tomto případě je možné proces uskutečnit online. Vkladová povinnost je totiž splněna předáním nemovitosti správci vkladů a písemným prohlášením s úředně ověřeným podpisem.¹³² V praxi si tedy lze kupříkladu představit případ, kdy správcem vkladů bude sepisující notář a budoucí společník jakožto zakladatel elektronicky písemně prohlásí vložení nemovitosti do společnosti. Toto prohlášení podepíše svým elektronickým podpisem, jehož pravost je ze strany notáře ověřena, a následně dojde i k předání věci např. sepsáním zápisu o předání.¹³³

¹³⁰ ŠTENGLOVÁ, I. § 21 [Vnesení závodu a pohledávky] In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 66, marg. č. 13.

¹³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 11. 1999, sp. zn. 7 Cmo 646/99.

¹³² § 19 ZOK.

¹³³ ŠTENGLOVÁ, I. § 19 [Vnesení nemovitosti] In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 61, marg. č. 3.

O vnesení obchodního závodu do společnosti se uzavírá zvláštní smlouva o vkladu mezi vkladatelem a správcem vkladů. Jestliže je součástí závodu nemovitost, či jiná věc zapisovaná do veřejného seznamu, pro jejíž převod vyžaduje občanský zákoník písemnou formu, i smlouva o vkladu takového závodu musí být písemná. V ostatních případech je forma ponechána na vůli stran, byť odborná literatura striktně doporučuje zachovat formu písemnou.¹³⁴ Možný postup se tedy může podobat vnesení nemovité věci.

Nejméně častou variantu představují ostatní nepeněžitě vklady v souladu s § 22 ZOK. Zatímco dosud jsme se zabývali výhradně vklady, které spočívaly ve vnesení věci v právním smyslu, ostatní nepeněžitě vklady věcmi v právním smyslu nejsou, nicméně se na ně v určitých případech právní úprava věci použije. Běžně se bude jednat o živá zvířata podle § 494 OZ. Splněním vkladové povinnosti se v tomto případě rozumí nabytí účinnosti smlouvy o vkladu mezi správcem vkladů a vkladatelem.¹³⁵

Komplikace nastává ve chvíli, kdy je třeba nepeněžitý vklad ocenit pro účely uvedení této informace ve společenské smlouvě v souladu s § 144 odst. 1 ZOK. Zatímco u peněžitého vkladu je hodnota předmětu vkladu v penězích bezrozporná, nepeněžitý vklad zpravidla jednoznačně ocnitelný není. Zásadně u kapitálových společnostech, kde společníci ručí za závazky společnosti pouze do výše svých nesplněných vkladů, je tedy kladen důraz na to, aby ohodnocení nepeněžitého vkladu bylo co možná nejpřesnější a byli tak alespoň částečně chráněni zejména věřitelé společnosti.¹³⁶ Ustanovením § 143 ZOK proto zákonodárce převzal z obchodního zákoníku povinnost ocenění hodnoty nepeněžitých vkladů znaleckým posudkem, což proces vzniku společnosti může značně zpomalit.¹³⁷ Nicméně, je třeba připomenout, že bylo upuštěno od jmenování znalce soudem,¹³⁸ a lze se tedy domnívat, že vzhledem ke zpravidla šestiměsíční platnosti vyjádření o ceně majetku ve znaleckém posudku může zakladatel společnosti toto ocenění předběžně připravit.¹³⁹

¹³⁴ ŠTENGLOVÁ, I. § 21 [Vnesení závodu a pohledávky]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 65, marg. č. 4.

¹³⁵ ŠTENGLOVÁ, I. § 22 [Vnesení ostatních nepeněžitých vkladů]. Tamtéž, s. 67, marg. č. 2.

¹³⁶ MALOVSKÝ-WENIG, A. *Průručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas, 1947, s. 257.

¹³⁷ POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. (2022) *Obchodní společnosti a družstva*, s. 199.

¹³⁸ Srov. FALDYNA, F., POKORNÁ, J., ROZEHNALOVÁ, N., VEČERKOVÁ E. *Obchodní právo*. [autorský kolektiv František Faldyna ... et al.]. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005, s. 185.

¹³⁹ Odhad online. *Znalecký posudek – Proč? Kdy? Kde? Jak? Kdo?* [online]. 2019 [cit. 25.07.2022].

Z výše řečeného vyplývá, že splnění vkladové povinnosti vnesením nepeněžitého vkladu v mnoha případech nebude vlivem povinnosti jeho ocenění možné učinit během videokonference s notářem. Nutno dodat, že i v situaci, kdy tato povinnost odpadne, by složitost postupu byla vzhledem k potřebné smluvní dokumentaci a technickým možnostem stále poměrně vysoká. Zásadní problém by nastal např. ve chvíli, kdy by bylo pro vnesení nutné fyzické předání předmětu vkladu či jeho příslušenství, bez kterého jej nelze užívat. Typicky by se mohlo jednat o klíče od nemovité věci.

Peněžitý vklad

Hovoříme-li o vkladu peněžitým, ze současné dikce zákona vyplývá, že přesahuje-li souhrn všech vkladů 20.000 Kč, musí být správcem vkladu vždy založen zvláštní účet u banky nebo obdobné instituce, na nějž společníci jednotlivé vklady splácí. Založení tohoto účtu před ustavením společnosti není z povahy věci možné. Ustanovení § 23 odst. 2 ZOK tak značně rozšířilo počet variant, jak alespoň v některých případech peněžitou vkladovou povinnost ve společnosti s ručením omezeným splnit okamžitě po ustavení. Nepřevyšuje-li totiž souhrn všech peněžitých vkladů 20.000 Kč, lze jej uhradit i jiným způsobem, např. hotově, či na jiný bankovní účet, ke kterému má přístup správce vkladů.¹⁴⁰

Účelem tohoto ustanovení bylo zejména zrychlení a zlevnění založení společnosti s nízkým základním kapitálem a umožnění jejího vzniku již během jediné návštěvy u notáře.¹⁴¹ Nicméně doba, kdy sepsání notářského zápisu vyžadovalo osobní přítomnost účastníka u notáře, je nenávratně za námi. Dalo by se tedy legitimně očekávat, že s vlivem okolností posledních let, byl i pro společnosti se souhrnem peněžitých vkladů převyšujícím 20.000 Kč zaznamenán alespoň malý posun.

Dodnes se ovšem poměry prakticky vůbec nezměnily, a to zejména proto, že ke zřízení zvláštního účtu online banky z preventivních důvodů vyžadují nejméně jeden pracovní den. Službu založení účtu online potom běžně mají k dispozici pouze stávající klienti banky, ostatní osoby musí navštívit jednu z jejích poboček.¹⁴² Jak již bylo zmíněno

¹⁴⁰ § 23 odst. 1 a 2 ZOK.

¹⁴¹ Důvodová zpráva č. 33/2020 Dz k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, sněmovní tisk č. 207/0.

¹⁴² Srov. např. Komerční banka. *Jak si založit podnikatelský účet* [online]. [cit. 25.07.2022].

výše, není zde ani možnost uhrazení peněžitého vkladu předem.¹⁴³ Klíčem k rychlému vzniku společnosti s ručením omezeným online tak z hlediska tohoto typu vkladů, jenž je zdaleka nejvyužívanější, stále zůstává pouze ustanovení § 23 odst. 2 ZOK.

Pomineme-li získání živnostenského oprávnění, z nejrůznějších důvodů tedy jsou jedinou spolehlivou možností založení společnosti s ručením omezeným v řádu minut společnosti se základním kapitálem do 20.000 Kč, který se skládá pouze z peněžitých vkladů. Nemožnost rychlého založení společnosti online, pokud její základní kapitál tuto velmi nízkou částku přesahuje, považuji za poměrně velký problém, který by zákonodárce měl v dohledné době řešit. Jistě můžeme argumentovat, že se v současné době příliš mnoho společností s větším základním kapitálem nezakládá. Jsem ovšem přesvědčen, že v případě výskytu podnikatelské příležitosti (jak tomu bylo např. během pandemie) je žádoucí, aby ji příslušná osoba mohla využít prostřednictvím nově vzniknuvší společnosti v nejkratším možném časovém horizontu. Nakonec dodávám, že jakákoliv změna, která by překážku nejen peněžité, ale do jisté míry i nepeněžité vkladové povinnosti odstranila, nebo alespoň do větší míry zjednodušila, prozatím není ani uvažována.

3.2. Existuje řešení?

Máme-li hledat řešení tohoto problému, zákonitě si musíme mj. ve světle novely živnostenského zákona položit otázku, jestli je skutečně nutné splnit příslušnou část vkladové povinnosti před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, a zda tedy nelze tuto problematiku vyřešit jiným způsobem. K zodpovězení této otázky je nutné se zabývat funkcí základního kapitálu při vzniku společnosti i bezprostředně po něm a dále též důvodem pro stanovení povinnosti vnést některé typy vkladů, popřípadě jejich části před vznikem společnosti.

3.2.1. Rozbor problému

Zákon o obchodních korporacích definuje základní kapitál obchodní korporace poměrně stroze jako „*souhrn všech vkladů*“,¹⁴⁴ přičemž o jeho funkcích vede odborná

¹⁴³ Viz vnesení pohledávky za zakládanou společností před jejím vznikem na str. 48.

¹⁴⁴ § 30 ZOK.

literatura i veřejnost dlouhodobě poměrně značnou polemiku. Zejména můžeme zaznamenat střet mezi kontinentálním náhledem na základní kapitál a jeho angloamerickým protějškem. Zatímco angloamerické právní systémy jej považují za překonaný právní institut, kontinentální právní systémy jej i nadále mnohdy vnímají jako důležitý prvek obchodněprávní úpravy, ač se již i zde začínají stále více objevovat kritické hlasy.¹⁴⁵

Pro účely této práce však nejsou úplně podstatné jeho funkce v průběhu celého trvání společnosti, nýbrž v zásadě pouze funkce při jejím vzniku a bezprostředně po něm. Je tomu tak především proto, že musíme odhalit všechny důvody, pro které prozatím nemůže být mnoho společností zapsáno v krátkém časovém úseku po jejich ustavení, a také všechna potenciální rizika případného řešení.

Funkci základního kapitálu při vzniku společnosti popsal Nejvyšší soud takto: „*Při vzniku společnosti má zobrazovat, jak velké jsou vnitřní zdroje společnosti, popř. jakou hodnotu má majetek, který společníci do společnosti vnesli.*“¹⁴⁶ Jedná se tedy o údaj o majetku poskytnutém společnosti od jejích společníků, jenž je aktuální v jeden určitý okamžik, kterým by měl být vznik společnosti zapsáním do obchodního rejstříku.¹⁴⁷ Mnohdy však ani v tento moment není o zdrojích společnosti příliš vypovídající, a to zejména vzhledem k možnosti právního jednání za právnickou osobu před jejím vznikem a následného převzetí těchto závazků z její strany dle § 127 OZ. Spíše tak můžeme hovořit o majetku, jehož vnesení do společnosti bylo společníky garantováno či přislíbeno v zakladatelském právním jednání.

Vnesený majetek následně slouží obchodní společnosti k přímému využití při podnikatelské činnosti, popřípadě k jejímu financování, s čímž poměrně úzce souvisí účetní funkce základního kapitálu v účetní závěrce. Základní kapitál je, jakožto zdroj financování aktiv, uváděn na straně pasiv. Z rozvahy tímto lze snadno vyčíst, nakolik jsou

¹⁴⁵ Srov. u akciových společností viz PRZECZEK, M. *Nástroje ochrany věřitelů akciové společnosti*. [online] 2020 [cit. 18. 10. 2022]. Disertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, s. 32-48.

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2790/2012.

¹⁴⁷ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F. a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 71.

aktiva kryta cizím kapitálem a nakolik vlastními zdroji společnosti, mj. tedy i základním kapitálem.¹⁴⁸

Dále odborná literatura hovoří o funkci garanční,¹⁴⁹ kterou lze chápat dvěma způsoby. Zaprvé „*vázaností základního kapitálu v kapitálové společnosti*“, již zákon o obchodních korporacích zaručuje tím, že vnesený majetek z už splněné vkladové povinnosti bez dalšího náleží společnosti, která s ním nezávisle na vůli společníka disponuje. Zároveň pak tento vklad nikterak neovlivní ani skutečnosti nastalé na straně jednotlivých společníků, neboť jej nelze navrátit vkladateli bez uplatnění zákonem upraveného postupu jakožto vypořádací podíl nebo podíl na likvidačním zůstatku.¹⁵⁰

Zadruhé lze garanční funkci chápat tak, že společnost disponuje alespoň s majetkem v hodnotě základního kapitálu. Jelikož však neexistuje žádná zákonná povinnost udržovat aktuálnost základního kapitálu tak, aby odrážel obraz celkového majetku, který společnost v daný moment vlastní,¹⁵¹ je více než diskutabilní, zda garanční funkci v tomto smyslu skutečně má. To ostatně vyplývá i z dikce rozhodnutí Nejvyššího soudu: „*Nakládání s majetkem společnosti, bez ohledu na to, zda jde o majetek, který představoval nepeněžitý vklad, nemá žádný vliv na výši základního kapitálu společnosti*“,“¹⁵² Na tom nic nemění ani ustanovení § 40 ZOK, které omezuje rozdělení zisku, pokud vlastní kapitál společnosti klesne pod hodnotu základního kapitálu zvýšenou o nerozdělitelné fondy, neboť vlastní kapitál vzhledem k výše řečenému hodnoty základního kapitálu reálně nemusel nikdy dosáhnout.

Další, odbornou veřejností neprávem poměrně opomíjený význam má pak základní kapitál v hodnocení důvěryhodnosti společnosti, a to nejen laickou veřejností, ale i budoucími investory, obchodními partnery a bankami. Byť se nejedná o funkci přímo spojenou s právem, bezpochyby nelze snižovat její podstatnost, obzvláště potom s přihlédnutím k současné právní úpravě nejnížší možné výše základního kapitálu. V těchto vztazích funguje jednoduchá přímá úměrnost, kdy se se zvyšující se hodnotou

¹⁴⁸ POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. (2022) *Obchodní společnosti a družstva*, s. 57.

¹⁴⁹ Např. KUBÍČEK, P., ŠKRINÁR A., NEVOLNÁ Z., KOLKUSOVÁ R. a ŽURICA M. *Obchodné právo*. 2. vydanie. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2018, s. 90.

¹⁵⁰ POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. (2022) *Obchodní společnosti a družstva*, s. 58.

¹⁵¹ KUHN, Petr. § 30 [Základní kapitál]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. (2020) *Zákon o obchodních korporacích*, s. 76, marg. č. 6.

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2790/2012.

základního kapitálu zvyšuje i důvěryhodnost společnosti. Důvodů k takovému vnímání základního kapitálu nalezneme hned několik, z nichž zřejmě nejvýraznějším je riziko ztráty investice ze strany společníka. Čím vyšší je totiž základní kapitál, tím spíše se dá předpokládat, že společníci zvolí konzervativnější obchodní strategii, aby předešli nebezpečí ztráty této investice.¹⁵³

V návaznosti na výše zmíněné funkce základního kapitálu je na místě vyhodnotit, zda by alespoň u některých typů vkladů nemohl fungovat odlišný systém jejich splácení z hlediska doby, do které jsou společníci povinni vkladovou povinnost splnit. Tuto úvahu přitom můžeme připodobnit ke snahám ohledně novelizace právní úpravy živnostenského oprávnění, kde zákonodárce v principu uplatňuje obdobnou konstrukci. Pro vyhodnocení možností se ovšem musíme zabývat druhou nastíněnou podotázkou, která s problematikou úzce souvisí, tedy důvodem a podstatou vnesení části peněžitých a všech nepeněžitých vkladů do společnosti před jejím vznikem a případným potenciálem tak učinit až po určité době nebo i jiným způsobem.

Ustanovení stanovující tuto povinnost bylo převzato z obchodního zákoníku. Odborná literatura primárně hovoří o účelu realizovat zásadu ochrany třetích osob, a to v souvislosti s minimální výší základního kapitálu. Tou dobou ji však zákonodárce nastavil na 100.000 Kč,¹⁵⁴ následně dokonce na 200.000 Kč. Vzhledem k povinnosti splatit alespoň 30% část všech peněžitých vkladů, s kterou se, až na pár výjimek uhrazení některých nákladů, do vzniku společnosti nemohlo nikterak manipulovat, tedy tuto funkci skutečně mohla mít.¹⁵⁵ Třetím osobám tím bylo zaprvé garantováno, že společnost měla při svém vzniku majetek v řádu desetitisíců, a zadruhé byly v důsledku poměrně vysoké minimální výše základního kapitálu a povinnosti vnést do společnosti procentní část peněžitého vkladu před jejím vznikem do jisté míry ochráněny i před rizikovými obchodními strategiemi nebo podvody.

V současné době je dle § 142 odst. 1 ZOK minimální výše základního kapitálu a tím i vkladu u společnosti s ručením omezeným 1 Kč. S tím mnohdy odchází prakticky veškerá garance, že společnost na svém počátku disponuje alespoň takovým majetkem,

¹⁵³ LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 814.

¹⁵⁴ ŠTENGOVÁ, Ivana. § 111 [Splácení vkladů před zápisem]. In: ŠTENGOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. 13.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 373.

¹⁵⁵ Tamtéž.

aby mohla z vlastních zdrojů dostát svým závazkům. Jelikož si tímto způsobem společníci v podstatě „kupují“ omezené ručení, obecně se právě z důvodu důvěryhodnosti takto nízký základní kapitál používá spíše na činnosti neziskové, popřípadě na ty ziskové činnosti, které mají malé vstupní náklady. Nízký základní kapitál pak zároveň i minimalizuje význam povinnosti vnést alespoň 30% části peněžitého vkladu.¹⁵⁶

Navážeme-li na druhé straně vyšším základním kapitálem a zejména porovnáním s dobami minulými, považují také v tomto případě povinnost splatit 30 % peněžitého vkladu za překonanou. Stalo se tak v důsledku technického pokroku v oblasti veřejných rejstříků. Z pohledu třetích osob je klíčové ustanovení § 3 odst. 1 ZVR ve spojení s § 48 odst. 1 písm. b) ZVR, neboť každé osobě zaručuje poskytnutí veřejného dálkového přístupu k informaci, v jaké části byla u dotčené společnosti splněna vkladová povinnost. V současné době je tedy velice jednoduché zjistit, jaký majetek společnost již obdržela a jak velkou část ještě obdrží, respektive v jakém rozsahu společníci ručí za dluhy společnosti. Jsem přesvědčen, že při provedení due diligence ze strany budoucích obchodních partnerů a bank, případně při vynaložení určité míry opatrnosti ze strany ostatních třetích osob, je taková ochrana naprosto dostačující. Domnívám se, že v návaznosti na zmíněné je možné přinejmenším uvažovat o změně povinnosti uhradit 30 % z každého peněžitého vkladu.

Dalším účelem vnesení části vkladů před vznikem společnosti, na který se možná trochu zapomíná, je též ochrana samotné společnosti. Zejména peněžité vklady jsou velice důležité z pohledu uhrazení prvotních nákladů spojených se vznikem společnosti a dále i se začátkem její zpravidla podnikatelské činnosti. Z hlediska nepeněžitých vkladů by pak mohlo dojít např. ke zničení věci, která je pro výkon činnosti společnosti klíčová. V ostatních ohledech se však o ochranu společnosti i jejích věřitelů spolehlivě postará ručení společníků za nesplněnou část vkladové povinnosti.

Samostatnou kapitolou jsou v této oblasti nemovitosti, u nichž by navíc mohla probíhat nemalá spekulativní jednání, kdy by i jen několikaměsíční odložení splnění takové vkladové povinnosti mohlo znamenat rozdíl v hodnotě vkladu v řádu jednotek, možná až desítek procent. Náchylné k tomuto jednání by zjevně nejvíce byly jednočlenné společnosti, ve kterých není jediný společník kontrolován dalšími, a na případném snížení

¹⁵⁶ LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. (2021) *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, s. 836.

hodnoty vkladu by tak společnost mohla relativně bez povšimnutí tratit. Z těchto důvodů zřejmě bude muset být ponechána povinnost vnést nepeněžitý vklad před vznikem společnosti, s čímž však bude po uzavření zakladatelského právního jednání nadále spojena povinnost ocenění nepeněžitého vkladu znalcem a též rozsáhlá smluvní dokumentace, která proces založení zpomalí. Je ovšem důležité připomenout, že možnost učinit toto právní jednání online zde teoreticky přichází v úvahu.

Shrneme-li současnou právní úpravu, nepochybně musíme dojít k názoru, že v rámci dalšího posunu směrem k digitálnímu prostředí je stále co zlepšovat. Zatímco u nepeněžitých vkladů jsme zjevně narazili na vrchol, který se bude za současného udržení dosavadní právní jistoty jen těžko překonávat, u peněžitých vkladů je situace diametrálně odlišná a jen těžko si lze představit, že by v blízké budoucnosti nebyla otevřena debata na toto téma. Nabízí se zde tedy novelizace povinnosti vnést do společnosti 30 % z každého peněžitého vkladu před jejím vznikem.

Inspiraci bychom v ideálním případě měli hledat v zahraničí, neboť stačí pouze převzít již fungující systém. Např. v Estonsku, kde je založeno přibližně 98 % právnických osob v právní formě ekvivalentní k naší společnosti s ručením omezeným, je možné při základním kapitálu nepřevyšujícím 25.000 EUR splnit celou vkladovou povinnost až po jejím vzniku. Informace o odložení platby se zapíše v místním obchodním rejstříku a společníci ručí za závazky společnosti až do výše jejich nesplněné vkladové povinnosti. Dokud zároveň není splaceno alespoň 2.500 EUR, což představuje tamější minimální částku základního kapitálu, společnost nesmí vyplácet podíly na zisku.¹⁵⁷

V Německu platilo, že základní kapitál místní společnosti s ručením omezeným, tedy tzv. GmbH, nesmí být nižší než 25.000 EUR, přičemž před jejím zápisem do rejstříku musela být splacena hodnota alespoň 12.500 EUR, z toho pak alespoň polovina připadala na peněžitě vklady.¹⁵⁸ Tyto poměry se však ani s příchodem evropské legislativy o digitalizaci práva obchodních korporací nezměnily a německý zákonodárce proces zrychlil pouze poskytnutím vzorového zakladatelského právního jednání, což je

¹⁵⁷ e-residency. *Share capital contribution* [online]. Republic of Estonia. 2022 [cit. 25.07.2022].

¹⁵⁸ WIRTH, G., ARNOLD, M., MORSHÄUSER, R., GREENE, M. *Corporate law in Germany*. 3. vydání. München: C. H. Beck, 2017, s. 7.

také odbornou veřejností právem kritizováno.¹⁵⁹ Nutno dále podotknout, že se německý zákonodárce ve Směrnici 2 nezavázal ke zpřístupnění založení Mini-GmbH online, v které lze do jisté, byť velmi omezené míry spatřovat podobnost s estonským odložením platby základního kapitálu,.

Pravděpodobně nejpodobnější právní úpravu té české mají v Nizozemsku, kde byla v roce 2012 ustanovení o minimální výši základního kapitálu obdoby naší společnosti s ručením omezeným vypuštěna, a z původních 18.000 EUR se tak *de facto* stalo 0,01 EUR.¹⁶⁰ Podobný postup Nizozemci zvolili i s úhradou peněžitých vkladů, neboť již není třeba jakoukoliv částku vnášet před vznikem společnosti, nýbrž tak postačí učinit až po vzniku společnosti na výzvu z její strany.¹⁶¹

Z výše uvedeného je zřejmé, že právní systémy jednotlivých členských států přistupují k této problematice poměrně širokou škálou řešení. Zatímco na jedné straně máme velmi konzervativní německý pohled, jenž jakémukoliv zefektivnění příliš nepřeje, na straně druhé stojí mnohem liberálnější estonský a nizozemský, u kterých je možnost založení společnosti online v řádu minut velmi reálná. Domnívám se, že česká právní úprava stojí přibližně na pomezí těchto dvou systémů, a osobně bych uvítal, kdyby tam zůstala.

Zaprvé mám za to, že úplná absence povinnosti splnit alespoň část peněžitého vkladu před vznikem společnosti, jak je tomu právě v Nizozemsku a Estonsku, není ideálním řešením hned z několika důvodů. Předně kvůli již zmiňované úhradě počátečních nákladů, ale také proto, aby zde byla alespoň částečná ochrana třetích osob před zakládáním společností s vysokým základním kapitálem za účelem získání důvěryhodnosti bez jakýchkoliv nákladů. Ačkoliv jistě můžeme argumentovat tím, že společníci ručí za nesplněnou část vkladu, v situaci některých trestných činů, např. zpronevěry s následným útekem do zahraničí, bude tento argument poměrně lichý. Zachování povinnosti splnit alespoň minimální část peněžitého vkladu by na principu regulačních poplatků ve zdravotnictví těmto úmyslům mohlo alespoň teoreticky předejít.

¹⁵⁹ Rose & Partner. *Online formation of startups and group subsidiaries in Germany* [online]. [cit. 25.07.2022].

¹⁶⁰ MULLER, M. *Corporate law in the Netherlands*. 3. vydání. Wolters Kluwer, 2013, s. 49. ISBN 978-90-411-2864-5.

¹⁶¹ Buren Legal. *A GUIDE TO CREATING A PRIVATE COMPANY IN THE NETHERLANDS* [online]. [cit. 25.07.2022].

Nutno však dodat, že dokud nebude zakotvena povinnost vnést celý vklad před vznikem společnosti, tohoto rizika se nezbavíme ani v současném stavu.

Zadruhé nepovažuji za proveditelné ani zvýšení hranice 20.000 Kč pro splnění peněžité vkladové povinnosti jiným způsobem. Soudím tak především z důvodu ochrany před praním špinavých peněz, kdy by se tímto způsobem mohla nezákonně získaná hotovost poměrně lehce legalizovat a dále rovněž i z důvodu omezení rizika zpronevěry ze strany správce vkladu, kdy by k tomuto jednání mohla jakákoliv vyšší částka leckoho svádět.

3.2.2. Řešení

Dovoluji si tedy navrhnout následující systém. Přesahuje-li souhrn peněžitých vkladů 20.000 Kč, jsou společníci povinni vnést do společnosti před jejím vznikem právě 20.000 Kč. Tuto částku přitom lze uhradit i jiným způsobem než na zvláštní účet podobně, jako v současné době umožňuje ustanovení § 23 odst. 2 ZOK, když základní kapitál zmíněnou částku nepřevyšuje. Zbylá část vkladové povinnosti by pak byla splněna podle příslušného ustanovení společenské smlouvy, případně ve standardním období 5 let. Zároveň by společnost po vzoru estonské právní úpravy až do splnění všech vkladů nesměla vydávat podíly na zisku. V ostatních případech bych zejména z důvodu uhrazení počátečních nákladů z vlastních zdrojů společnosti a zachování maximální jednoduchosti právní úpravy byl pro zvýšení minimální výše základního kapitálu na 20.000 Kč. Nicméně, lze rovněž pochopit i snahu zákonodárce o zpřístupnění společností s ručením omezeným s minimálními náklady. Z toho důvodu jako alternativu ke zvýšení minimální výše základního kapitálu nabízím následující. Nepřevyšuje-li souhrn peněžitých vkladů 20.000 Kč, jsem pro vnesení všech těchto vkladů před vznikem společnosti. Opět zde přitom společníci mohou využít uhrazení této částky jiným způsobem než na zvláštní účet jako doposud.

Vycházím-li ze skutečnosti, že společnost s ručením omezeným, jejíž základní kapitál má hodnotu např. 400.000 Kč, z něhož bude splaceno 20.000 Kč, není z důvodu nesplnění 95 % vkladové povinnosti důvěryhodná a toto lze bez větších znalostí a potíží vyčíst z obchodního rejstříku, domnívám se, že jsme pro ochranu třetích osob udělali dostatek. Toto by společníky společně s nemožností rozdělit zisky přirozeně nutilo splatit vklad v co možná nejkratším časovém úseku po založení společnosti. K tomuto odstavci

ještě považuji za důležité podotknout, že více než 85 % společností s ručením omezeným založených v roce 2019 mělo základní kapitál nižší než 200.000 Kč, naprostá většina společností by tedy měla splaceno vždy alespoň 10 % základního kapitálu.¹⁶²

Naproti tomu u společností se základním kapitálem do 20.000 Kč se funkce povinnosti vnést 30 % z každého peněžitého vkladu vytrácí, jak bylo již řečeno výše.¹⁶³ Je tedy v návaznosti na argument regulačních poplatků a i uhrazení počátečních nákladů spíše žádoucí, aby společníci splnili celou vkladovou povinnost ještě před vznikem společnosti, což také naprostá většina činí už v současné době.

Dále je třeba zdůraznit, že není podstatné, kdy společnost zbylý peněžitý vklad obdrží, ale jestli jej obdrží, respektive zda jsou společníci schopní dostát svému závazku. Český právní řád přitom nabízí společnosti, a především pak jejím věřitelům poměrně rozsáhlé možnosti, jak o dosud nevnosený peněžitý vklad nepřijít. Jsem tedy přesvědčen, že ochrana i na tomto poli je přinejmenším dostatečná.

S tím poměrně úzce souvisí i skutečnost, že společníci ručí za nesplněnou vkladovou povinnost v souladu s § 132 odst. 1 ZOK společně a nerozdílně. Může tedy nastat situace, kdy minoritní společník uhradí požadovaných 20.000 Kč, přestože má jeho vkladová povinnost nižší hodnotu, a následně bude ručit společně a nerozdílně také za celou nesplněnou vkladovou povinnost majoritního společníka. Tento mechanismus však funguje i nyní a chce-li se uvedeným způsobem někdo zavázat, v souladu se zásadou smluvní volnosti bych takovou možnost ponechal na smluvních stranách.

Předpokládám, že by změna povinnosti vnesení části peněžitých vkladů nepřinesla nikterak markantní rozdíl ani z pohledu jiných rizik pro společnost, byť samozřejmě při odložení velké části vkladové povinnosti můžeme argumentovat např. současnou vysokou inflací, která každým měsícem snižuje kupní sílu určité peněžní částky. Zde se ovšem jedná o relativní snížení hodnoty předmětu vkladu, na rozdíl kupříkladu od zmiňovaného zničení věci, kde je snížení hodnoty reálné. Navíc v návaznosti na nemožnost rozdělení zisků společnosti mezi společníky by doba mezi založením společnosti a splacením celého základního kapitálu nemusela být příliš dlouhá.

¹⁶² Business INFO. *Většina nových firem začíná podnikat s minimálním základním kapitálem* [online]. Bisnode. 2020 [cit. 26.07.2022].

¹⁶³ LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. (2021) *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*, s. 836.

Zrušením povinnosti vnést 30 % z každého peněžitého vkladu, přesahuje-li souhrn peněžitých vkladů 20.000 Kč, a stanovením povinnosti vnést v těchto případech v souhrnu všech peněžitých vkladů právě 20.000 Kč by tedy byl za současného částečného užití § 23 odst. 2 ZOK bez zásadních změn a dopadů umožněn vznik společností s ručením omezeným s libovolnou hodnotou základního kapitálu během jediné online komunikace s notářem. Vkladová povinnost by totiž mohla být splacena v hotovosti bez ohledu na výši základního kapitálu, čímž se odstraní poslední překážka, která zamezuje založení společnosti online během několika minut. Podobná konstrukce navíc pomůže i v případě založení společnosti ve fyzické přítomnosti u notáře, neboť by se zjednodušil a zrychlil také konzervativnější postup založení společnosti.

Vzhledem k výše provedenému rozboru by taková změna zároveň neměla nikterak negativně ovlivnit dění ve společnosti ani mimo ní po jejím vzniku. Přestože nabídnuté řešení zřejmě může mít i svá negativa, jsem přesvědčený o tom, že by se mělo vzhledem k jeho jednoduché proveditelnosti a velké efektivitě o podobné variantě alespoň přemýšlet. Zejména s ohledem na digitalizaci prakticky všech ostatních oborů bude pravděpodobně brzy nutné tento problém proporcionálně vyřešit a právní úpravu opět o něco více posunout ve prospěch kyberprostoru. Výše nastíněné řešení by mohlo představovat ideální a jednoduchou cestu.

Závěr

Cílem této práce bylo popsat proces vzniku společností s ručením omezeným online a odpovědět na otázku, zda je možné, aby byly všechny tyto společnosti zakládány v řádu několika málo minut během jediné videokonference s notářem. Tuto problematiku vnesla do právního světa směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1151 ze dne 20. června 2019, která stanovila povinnost členským státům přijmout takovou legislativu, jejíž zásluhou bude umožněn vznik některých jednotlivými státy určených obchodních korporací online.

Pro první vytyčený cíl považoval autor za klíčovou především právní úpravu elektronické identifikace na evropské i české úrovni a dále též novelu notářského řádu, jež implementovala zmíněnou směrnici. Tím bylo umožněno využití elektronické identifikace a sepisování elektronických notářských zápisů.

Právě novela notářského řádu je svým celkovým obsahem vynikající inovací. Příchod elektronického notářského zápisu naplňuje obrovský potenciál digitalizace, a to především proto, že osoba účastníci se příslušného procesu či jednání může být v té době prakticky kdekoliv na světě. Tento posun lze zaznamenat nejen v oblasti zakládání obchodních korporací online, ale také např. u valných hromad konajících se po síti, jejichž usnesení vyžaduje ověření ze strany notáře.

Na druhou stranu jsou určité pasáže této právní úpravy přeci jen o poznání méně povedené. Zřejmě kvůli nedostatečné možnosti inspirace v zahraničí a zčásti patrně i strachu z tak velkého kroku se zejména některá prohlášení a obsahové požadavky elektronického notářského zápisu zdají být přinejmenším příliš formalistické. Myslím tím především výslovné uvedení, že se jedná o elektronický notářský zápis či informaci o ověření totožnosti za využití elektronické identifikace.

Zásadní je ovšem zjevný a z technické stránky vydařený posun směrem k digitalizaci. Byť k němu byl zákonodárce prakticky donucen až evropskou úpravou, důležité je, že jsme se dočkali. S odstupem času nakonec můžeme vyzdvihnout také skutečnost, že zde máme relativně jednotné evropské řešení, a tedy zjevnou nepřímou podporu jednotného evropského trhu. Je však nutné podotknout, že tím bude právní úprava notářského řádu mnohem více náchylná na změny evropské legislativy. K jedné takové pravděpodobně brzy dojde. Po novelizaci elektronické identifikace na evropské

úrovni vyvstane ohledně současné úpravy notářského řádu řada otázek, velmi reálně se totiž může stát, že se bude muset těmto změnám znovu přizpůsobovat.

Odpověď na vznesenou otázku, tedy zda je možné založit jakoukoliv společnost s ručením omezeným online v řádu minut, jsme následně našli v právní úpravě obchodních korporací a živnostenského podnikání. Z poznatků uvedených v práci vyplývá, že prozatím lze založit během jediné videokonference pouze některé společnosti s ručením omezeným. Je tomu tak z důvodu povinnosti získat živnostenské oprávnění a splnit vkladovou povinnost před zápisem do obchodního rejstříku.

Po úspěšném schválení novely živnostenského zákona, která oddělí povinnost získat živnostenské oprávnění od zápisu do obchodního rejstříku, bude vyřešena první zmíněná překážka. Druhá a poslední překážka pro opravdu rychlé založení kterékoliv společnosti s ručením omezeným v podobě splnění vkladové povinnosti před zápisem do obchodního rejstříku však zřejmě zůstane nezměněna. Zatímco u nepeněžitých vkladových povinností jakékoliv uvolnění velmi pravděpodobně sníží právní jistotu celé transakce, u peněžitých vkladových povinností zjevně je slušný potenciál pro zlepšení.

Tato práce na zmíněný problém splnění vkladové povinnosti nabízí poměrně jednoduché řešení. S inspirací zejména v estonské právní úpravě navrhuje uvolnění plnění peněžitých vkladových povinností, a to následovně. Převyšuje-li základní kapitál hodnotu 20.000 Kč, musí společníci před vznikem společnosti vnést právě 20.000 Kč. Tuto částku by šlo uhradit i jiným způsobem, podobně jako je tomu doposud pro společnosti, jejichž základní kapitál 20.000 Kč nepřevyšuje. Tím se umožní splnění té části peněžitých vkladových povinností, která musí být vnesena před vznikem společnosti, během několika sekund. Autor práce nicméně zmíněnou částku zvolil i za účelem splnění dalších dvou kritérií. Zaprvé je dostatečně vysoká na to, aby suplovala současnou povinnost vnést alespoň 30 % peněžitých vkladů do společnosti před jejím vznikem. Zadruhé není vysoká příliš, neblokuje tedy vznik nových společností a nesvádí ani správce vkladu k její zpronevěře. Zároveň si takové uvolnění žádá i určitou pojistku. V případě dosud nesplaceného základního kapitálu by tak společnosti nebylo dovoleno vyplácet podíl na zisku. V ostatních případech, kdy základní kapitál 20.000 Kč nepřevyšuje, autor práce vyžaduje splnění všech peněžitých vkladů před vznikem společnosti, neboť při takto nízkém základním kapitálu ztrácí současný model vnesení 30 % peněžitých vkladů před vznikem společnosti svůj smysl.

Předmětné řešení nejenže umožní vznik jakékoliv společnosti s ručením omezeným online během několika minut, ale pomůže rovněž při zakládání společností v osobní přítomnosti u notáře. Tento postup je totiž obdobně jako současná právní úprava aplikovatelný na obě varianty. Jsem tedy přesvědčen, že klady takového kroku nepochybně převýší všechny jeho případné zápory a pomohou dále zefektivnit celý proces založení společnosti s ručením omezeným.

Na základě poznatků uvedených v této práci nakonec můžeme mimo hlavní cíle také konstatovat, že vzhledem k podobnosti procesů vzniku lze založit online i jakýkoliv jiný typ obchodní korporace. Především u osobních společností, které vzhledem k neomezenému ručení (některých) společníků nemusí plnit peněžitou vkladovou povinnost předem, bude po schválení novely živnostenského zákona pro založení online situace natolik příznivá, že bude možné dosáhnout kýženého výsledku již během jediné videokonference s notářem. Vystává však otázka, zda postup navržený ohledně splnění peněžité vkladové povinnosti u společnosti s ručením omezeným lze alespoň částečně aplikovat také na akciové společnosti, u nichž existuje podobná povinnost.

Seznam použitých zkratek

eIDAS	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014
ISZR	Informační systém základních registrů
NIA	Národní bod pro identifikaci a autentizaci
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Prováděcí nařízení	prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1502 ze dne 8. září 2015, kterým se stanoví minimální technické specifikace a postupy pro úroveň záruky prostředků pro elektronickou identifikaci podle čl. 8 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu.
PSD	předpis přijatý sněmem Notářské komory České republiky podle § 37 odst. 3 písm. w) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti podle § 37 odst. 4 tohoto zákona
SAML	Security Assertion Markup Language
Směrnice 1	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017
Směrnice 2	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1151 ze dne 20. června 2019
ZEI	zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci
ZEO	zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
ZVR	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité monografie

1. BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. *Notářský řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0.
2. DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KŘÍŽ, R., ČECH, P. *Akciové společnosti*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-404-9.
3. DONÁT, J., MAISNER, M., PIFFL, R. *Narizení eIDAS. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-633-3.
4. FALDYNA, F., POKORNÁ, J., ROZEHNALOVÁ, N., VEČERKOVÁ E. *Obchodní právo*. [autorský kolektiv František Faldyna ... et al.]. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-86395-90-1.
5. HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
6. KUBÍČEK, P., ŠKRINÁR A., NEVOLNÁ Z., KOLKUSOVÁ R. a ĎURICA M. *Obchodné právo*. 2. vydanie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-731-3.
7. KUNŠTÁTOVÁ, T., SOLOMONOVÁ, K., DICKELT, F., BALADA, L. *Živnostenský zákon*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-731-6.
8. LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-881-2.
9. MALOVSKÝ-WENIG, A. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas, 1947.
10. MULLER, M. *Corporate law in the Netherlands*. 3. vydání. Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-90-411-2864-5.
11. POKORNÁ, J., LASÁK, J., KOTÁSEK, J. a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-867-2.

12. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F. a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-540-4.
13. ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-799-6.
14. ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7.
15. WIRTH, G., ARNOLD, M., MORSHÄUSER, R., GREENE, M. *Corporate law in Germany*. 3. vydání. München: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-3-406-57283-8.

Seznam použitých odborných článků

1. DUMORTIER, J. Regulation (EU) No 910/2014 on Electronic Identification and Trust Services for Electronic Transactions in the Internal Market (eIDAS Regulation). *SSRN Electronic Journal* [online]. 2016 [cit. 29. 4. 2022], s. 8. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2855484.
2. KITTEL, D. Notářské zápisy sepisované na základě zákona o obchodních korporacích. *Ad Notam*. 2015, č. 2, s. 12-15.
3. KLEIN, Š. Elektronizace notářství v praxi. *Právní rádce*. 2021, č. 12, s. 28-29.
4. KORBEL, F., KOVÁŘ, D. Právní úprava tzv. bankovní identity. *Bulletin advokacie*. 2021, č. 4, s. 17-23.
5. KORBEL, F., KOVÁŘ, D., POTOČNÁK, Š., AMLER, P. Elektronická identita při elektronickém (hmotně)právním jednání. *Právní rozhledy*, 2019, č. 18, s. 626-632.
6. KOVÁŘ, D., AMLER, P. Už jste slyšeli o nařízení eIDAS 2.0? [online]. *epravo.cz*, 2021 [cit. 12.06.2022]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/uz-jste-slyseli-o-narizeni-eidas-20-113866.html#_ftnref1.
7. RAINOVÁ, R. Bez setkání s klienty se notáři neobejdou. *Právní rádce*. 2020, č. 5, s. 26.

- WEINHOLD LEGAL. Novela zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). *Legal Update*, 2021, č. 6.

Seznam použitých internetových zdrojů

- BankID. *Bankovní identita u firem a institucí* [online]. 2022 [cit. 16.06.2022]. Dostupný zde: <https://www.bankid.cz/firmy-s-bankid>.
- BERNARD, P. Úvodník [online]. Notářská komora České republiky. In: *nkcr.cz*. 2021 [cit. 16.04.2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_901-uvodnik.
- Buren Legal. *A GUIDE TO CREATING A PRIVATE COMPANY IN THE NETHERLANDS* [online]. [cit. 25.07.2022]. Dostupné z: <https://www.burenlegal.com/sites/default/files/usercontent/content-files/A%20guide%20to%20creating%20a%20private%20company%20in%20the%20Netherlands.pdf>.
- Business INFO. *Většina nových firem začíná podnikat s minimálním základním kapitálem* [online]. Bisnode. 2020 [cit. 26.07.2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/vetsina-novych-firem-zacina-podnikat-s-minimalnim-zakladnim-kapitalem/>.
- ČTK. *Notářka zabránila podvodnému převodu společnosti díky online databázi doložek* [online]. Advokátní deník. 2022 [cit. 02.07.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/11/notarka-zabranila-podvodnemu-prevodu-spolecnosti-diky-online-databazi-dolozek/>.
- DLUBALOVÁ, K. Už 5 milionů lidí má svůj elektronický identifikační prostředek a může on-line komunikovat se státem, bankami i firmami. In: *mvcr.cz*. Praha: 2022 [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/uz-5-milionu-lidi-ma-svuj-elektronicky-identifikacni-prostredek-a-muze-on-line-komunikovat-se-statem-bankami-i-firmami.aspx>.
- Dun & Bradstreet. *Loni vzniklo o desetinu víc firem než v roce 2020* [online]. 2022 [cit. 13.07.2022]. Dostupné z: <https://www.dnb.com/cs-cz/o-bisnode/o-nas/novinky/loni-vzniklo-o-desetinu-vic-firem-nez-v-roce-2020/>.

8. e-Estonia. *e-Identity*. Tallin: 2022 [cit. 15. 6. 2022]. Dostupné z: <https://e-estonia.com/solutions/e-identity/id-card/>.
9. e-residency. *Share capital contribution* [online]. Republic of Estonia. 2022 [cit. 25.07.2022]. Dostupné z: <https://learn.e-resident.gov.ee/hc/en-us/articles/360000798017-Share-capital-contribution>.
10. Evropská komise. *Overview of pre-notified and notified eID schemes under eIDAS* [online]. Brusel: Evropská komise, 2022 [cit. 15. 6. 2022]. <https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/wikis/display/EIDCOMMUNITY/Overview+of+pre-notified+and+notified+eID+schemes+under+eIDAS>.
11. Evropská komise. *Survey on “scams and fraud experienced by consumers”* [online]. Brusel: Evropská komise, 2020 [cit. 22.04.2022], s. 13. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/ensuring_aid_effectiveness/documents/survey_on_scams_and_fraud_experienced_by_consumers_-_final_report.pdf.
12. Gartner. *Gartner Glossary*. [online]. 2022 [cit. 18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitalization>.
13. HONSOVÁ, A. V Anketě Zákon roku zvítězil nový stavební zákon [online]. In: *zakonroku.cz*. 2022 [cit. 03.07.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonroku.cz/2022/04/22/tiskova-zprava/>.
14. Informační web elektronické identity. *eObčanka*. [online]. 2022 [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/eop/>.
15. Informační web elektronické identity. *Příručka k využití služeb národní identitní autority pro kvalifikované poskytovatele služeb veřejné správy* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. 2022 [cit. 08.06.2022]. Dostupné z: https://info.identitaobcana.cz/download/SeP_PriruckaKvalifikovanehoPoskytovat ele.pdf.
16. Ministerstvo vnitra ČR. *Elektronická identifikace právnických osob* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky: 2022 [cit. 30.04.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/elektronicka-identifikace-pravnickych-osob.aspx>.

17. Ministerstvo vnitra ČR. *Seznam udělených akreditací pro správu kvalifikovaného systému elektronické identifikace* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2022 [cit. 15. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-udelenych-akreditaci-pro-spravu-kvalifikovaneho-systemu-elektronicke-identifikace.aspx>.
18. Mobilní klíč eGovernmentu – Portál nápovědy. [online]. 2022 [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://ockodoc.mzcr.cz/napoveda/identitaobcana/mobilni-klic-egovernmentu/>.
19. Notářská komora České republiky. *Kancelářský řád*. [online]. [cit. 29. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/data/predpisy/Kancelarsky_rad%E2%80%93uplne_zneni_od_24.2.2014.pdf.
20. Notářská komora České republiky. *První založená SRO on-line* [online]. 2021 [cit. 14.07.2022]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/aktuality/detail/37_924-prvni-zalozena-sro-on-line.
21. Notářská komora České republiky. *Založení SRO online – úvodní informace* [online]. [cit. 03.07.2022]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sro-online-informace>.
22. Odhad online. *Znalecký posudek – Proč? Kdy? Kde? Jak? Kdo?* [online]. 2019 [cit. 25.07.2022]. Dostupné z: <https://www.odhadonline.cz/clanky/znalecky-posudek-proc-kdy-kde-jak-kdo-art141/>.
23. PETERKA, J. Kam všude se s bankovní identitou (přes NIA) nedostanete? [online]. In: *lupa.cz*. 2021 [cit. 02.07.2022]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/kam-vsude-se-s-bankovni-identitou-pres-nia-nedostanete/>.
24. PRAUSE, J. Digitization vs digitalization [online]. In: *sap.com*. 2022 [cit. 18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sap.com/insights/digitization-vs-digitalization.html>.
25. PRAVEC, J. Firmu už jde založit z domova, stačí na to hodina u počítače. [online]. In: *ekonom.cz*. 2021 [cit. 18.10.2022]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-66977700-firmu-uz-jde-zalozit-z-domova-staci-na-to-hodina-u-pocitace>.
26. PRZECZEK, M. *Nástroje ochrany věřitelů akciové společnosti* [online]. 2020 [cit. 18. 10. 2022]. Disertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/124809/140084856.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

27. Rose & Partner. *Online formation of startups and group subsidiaries in Germany* [online]. [cit. 25.07.2022]. Dostupné z: <https://www.rosepartner.de/en/corporate-law/formation-german-gmbh-online.html>.
28. Srov. např. Komerční banka. *Jak si založit podnikatelský účet* [online]. [cit. 25.07.2022]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/podpora/ucty-a-platby/jak-si-zalozit-podnikatelsky-ucet>.
29. TOBIN, A. eIDAS 2.0: How Europe can define the digital identity blueprint for the world [online]. In: *blog.avast.com*. 2022 [cit. 22.06.2022]. Dostupné z: <https://blog.avast.com/eidas-2.0-avast>.
30. United Nations Commission on International Trade Law. *A/CN.9/WG.IV/WP.120 – Overview of identity management* [online]. Vienna: United Nations, 2012 [cit. 14.6.2022] s. 6-9. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/CN.9/WG.IV/WP.120>.
31. utimaco. *A background on the European eID Framework* [online]. 2022 [cit. 07.10.2022]. Dostupné z: <https://utimaco.com/current-topics/blog/eidas-2-the-european-digital-identity-wallet>.

Seznam použitých právních předpisů České republiky

1. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel.
2. Zákon č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech.
3. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.
4. Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád.
5. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
6. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
7. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.
8. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
9. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

10. Zákon č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci.

Seznam použitých zahraničních právních předpisů

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014.
2. Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1502 ze dne 8. září 2015, kterým se stanoví minimální technické specifikace a postupy pro úroveň záruky prostředků pro elektronickou identifikaci podle čl. 8 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu.
3. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017.
4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1151 ze dne 20. června 2019.

Seznam použité judikatury

1. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 11. 1999, sp. zn. 7 Cmo 646/99.
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 3152/2009-I.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3159/2010.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2790/2012.
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2989/2013.
7. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 7 Cmo 205/2016.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017.

Seznam ostatních zdrojů

1. Důvodová zpráva č. 250/2017 Dz k vládnímu návrhu zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, sněmovní tisk č. 1069/0.
2. Důvodová zpráva č. 300/2021 Dz k zákonu č. 300/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), sněmovní tisk č. 793/0.

3. Důvodová zpráva k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2021/0136 (COD), kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu. S. 1-2.
4. Návrh legislativního usnesení Evropského parlamentu č. PE732.707v01-00, kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu.
5. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2021/0136 (COD), kterým se mění nařízení (EU) č. 910/2014, pokud jde o zřízení rámce pro evropskou digitální identitu.
6. Vládní návrh zákona ze dne 2. 2. 2022, kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, sněmovní tisk č. 139/0.

Abstrakt

Právo obchodních korporací na vlně digitalizace

Tématem této práce je právo obchodních korporací na vlně digitalizace. Autor práce vzhledem k širší tématu zaměření práce zúžil a ta se tedy věnuje pouze vzniku společnosti s ručením omezeným online. Jejím zaměřením je tak především popsat digitalizovaný proces, kterým musí projít každá online vznikající společnost s ručením omezeným, a dále odpovědět na otázku, zda může v České republice vzniknout společnost s ručením omezeným online v řádu minut.

Práce je rozdělena do třech hlavních částí. V první části je čtenáři poskytnut vhled do právní úpravy elektronické identifikace, která je pro digitalizaci zmíněného procesu nezbytná. Především potom práce řeší prostředky a systémy elektronické identifikace. Částečně je v práci přiblížena i její blízká budoucnost, neboť právní úprava elektronické identifikace a tím i její technická stránka v blízké době pravděpodobně dozná značných změn.

Druhá část je věnována novele notářského řádu, která přinesla možnost sepsání notářského zápisu v elektronické podobě. Tato možnost je po využití elektronické identifikace druhou klíčovou novinkou, jež umožnila vznik společnosti s ručením omezeným online. Zároveň však práce upozorní na některé právní instituty, které se vlivem této novely staly potenciálně nebezpečnými pro notáře.

Třetí část následně řeší nedostatky dosavadní právní úpravy vzhledem k možnosti vzniku společnosti online. Zejména se potom zabývá získáním živnostenského oprávnění a splněním vkladové povinnosti před zápisem do obchodního rejstříku. Zatímco první z těchto překážek bude v dohledné době legislativně odstraněna, v druhém případě se o změně (snad jen) prozatím neuvažuje. V této části se tak nakonec autor snaží přijít s řešením tohoto nedostatku, tedy návrhy *de lege ferenda*, pro které se inspiroje v některých zahraničních právních úpravách, a to zejména v estonské a nizozemské.

Klíčová slova: vznik společnosti s ručením omezeným online, digitalizace notářů, elektronická identifikace

Abstract

The law of business corporations riding on the wave of digitalisation

The topic of this diploma thesis is the law of business corporations riding on the wave of digitalisation. Due to the spread of the topic, the author decided to narrow it down. Therefore, the thesis focuses solely on online establishment of a limited liability company in the Czech Republic and attempts to answer the question if any limited liability company in the Czech Republic can be established online within several minutes.

The thesis is divided into three main chapters. In the first chapter the reader is provided with an insight into the legal regulation of electronic identification by the virtue of electronic identification being the key for digitalisation of this part of the company law. Its near future is also partly explained in this thesis due to the fact that the legal regulation of electronic identification and thus its technical side will most likely undergo major changes in the next few months.

The second chapter is dedicated to the amendment of the notary code, which introduced the possibility of writing a notary record in an electronic form. This option for notaries is the second key innovation that enables the establishment of a limited liability company in the Czech Republic online. However, in this chapter the thesis also draws attention to some legal institutes that have become potentially dangerous for notaries as a result of this amendment.

The third chapter deals with shortcomings of the current legislation regarding the possibilities of establishing a limited liability company online. In particular, it focuses on obtaining a trade license and fulfilling the deposit obligation, which so far is delaying the registration in the commercial register. While the former of these obstacles will be legislatively removed in the foreseeable future, in the second case any change is not even being considered. In this chapter the author also strives to produce a solution to this problem, for which he finds an inspiration in Estonia and the Netherlands.

Key words: online establishment of a limited liability company in the Czech Republic, digitalisation of notaries, electronic identification